

ZAŁĄCZNIK I. Przegląd literatury przedmiotu - zestawienie tabelaryczne

Autor rok	Tytuł publikacji czasopisma/książki	Ważniejsze kwestie, tezy oraz propozycje zawarte w piśmiennictwie
Program ochrony Natura 2000 w lasach		
Kapuściński R. 2007	Natura 2000 konsekwencje dla leśników i drzewiarzy. Przemysł drzewny nr 6	W Lasach Państwowych, przeprowadzana jest obecnie powszechna inwentaryzacja przyrodnicza (w części pokrywane z budżetu Państwa, a w części ze środków LP) m.in. w celu wyznaczenia obszarów Natura 2000. Lasy Państwowe muszą być przygotowane do nowych obowiązków, wśród których będą m.in. okresowe raportowania sprawozdawcze, dostarczające informacji o stanie siedlisk, gatunków flory i fauny itp. Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji, tworzone będą m.in. plany ochrony przyrody dla obszarów Natura 2000. Zdaniem autora powinno się dążyć do zamieszczania tych informacji w planach już funkcjonujących w Lasach Państwowych - w planach urządzania lasu.
Kapuściński R. 2007	Natura 2000 konsekwencje dla leśników i drzewiarzy. Przemysł drzewny nr 6	Natura 2000 nie wyklucza możliwości użytkowania lasu, mogą wystąpić jednak pewne ograniczenia, jeżeli chodzi o rozmiar pozyskania drewna. Pojawiać się będą jednak pewne ograniczenia, o których wiadomo było na etapie tworzenia planów ochrony dla obszarów objętych Naturą 2000 (niektóre siedliska, pewne gatunki wymagające ochrony). Pewne ograniczenia dla pozyskania drewna mogą wynikać nie tylko z programu Natura 2000, ale także z certyfikacji (wskaźniki np. dotyczące pozostawiania martwego drewna w lesie). Zdaniem autora wskaźniki te są zbyt wysokie, dlatego postuluje się, aby funkcje ochrony różnorodności biologicznej, w tym dotyczące martwego drewna koncentrować w rezerwatach przyrody, które i tak w około 85% znajdują się na terenie Lasów Państwowych.
Stocki J. 2007	Sieć Ekologiczna Natura 2000 w lasach Polski i państwach Unii Europejskiej. Przemysł Drzewny nr 6	Na obszarach będących w zarządzie PGL LP pośrednim, pomocniczym dokumentem do prowadzenia prac na obszarach Natura 2000 mogą być instrukcja ochrony lasu, instrukcja urządzania lasu, zasady hodowlane oraz Zarządzenie Dyrektora Generalnego LP w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych. Zdaniem autora, Polska posiada bardzo rozbudowaną sieć obszarów chronionych na terenach leśnych. Dodatkowe obszary Natura 2000 spowodują wzrost kosztów ich utrzymania. Ponadto brak uzgodnienia planów obszarów Natura 2000 z planami urządzania lasu spowoduje dodatkowe kwoty z Budżetu Państwa. Rozwiązaniem może być uznanie planów urządzania lasów – z odpowiednimi aneksami za plany Natura 2000 na terenach leśnych.
Stocki J. 2007	Natura 2000 w leśnych kompleksach promocyjnych. Głos Lasu nr 9	Tereny objęte siecią Natura 2000 w naszym kraju w większości znajdują się na obszarze zarządzanym przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP) i parki narodowe. Na obszarze działania PGL LP, utworzono leśne kompleksy promocyjne, których celem jest m.in. promocja zasad proekologicznej gospodarki leśnej i realizacji wszechstronnych celów ochrony przyrody na terenie kraju. Obszary sieci Natura 2000, stanowią około 25,1 proc. powierzchni zajmowanej przez LKP w zasięgu działania Lasów Państwowych.
Stocki J. 2007	Natura 2000 w leśnych kompleksach promocyjnych. Głos Lasu nr 9	Status obszarów sieci Natura 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody wymaga odmiennego podejścia do zagadnienia ich ochrony w formie wielkoobszarowych zabiegów ratowania lasów przed działaniem czynników powodujących szkody (owadów, grzybów patogenicznych) niż w drzewostanach

		gospodarczych. Nadleśnictwa na obszarach Natura 2000, uwzględniając zapisy art. 33, prowadzą planową gospodarkę leśną (prace odnowieniowe, pielęgnacyjne, restytucja lokalnych ekotypów gatunków drzew i krzewów), zajmują się przywracaniem gatunków zwierząt obszarom, na których kiedyś występowały oraz ochroną pożytecznej fauny. Trwają jednocześnie działania polegające na przywracaniu oczek wodnych, bagien, torfowisk itp. oraz działania polegające na zwiększaniu bioróżnorodności siedlisk leśnych.
Maciantowicz M. 2006	Natura 2000 a gospodarka leśna. Ochrona przyrody po europejsku, opracowanie zbiorowe pod redakcją A. Jermaczka, Świebodzin	Model polskiego leśnictwa wielofunkcyjnego różni się od wielu krajów Europy Zachodniej, rozgraniczeniem pomiędzy lasami gospodarczymi a lasami chronionymi. Powoduje to pewne opory środowiska leśników wobec wydzielenia pewnego areału lasów całkowicie wyłączonych z użytkowania, spośród lasów wielofunkcyjnych. Na obszarach Natura 2000, konieczne będzie zwiększenie udziału faz rozwojowych tzw.: terminalnej oraz rozpadu (z uwagi na niektóre gatunki tzw. „puszczańskie” wymagające całkowitego zaniechania działalności człowieka i pozostawienia miejsca wyłącznie naturalnym procesom rozwoju lasu). Oznacza to, że dla zachowania bioróżnorodności, należy dążyć do stałej obecności, w miarę gęsto i równomiernie rozmieszczonych płatów starodrzewia w krajobrazie leśnym.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	Nieprecyzyjny jest termin oznaczający „obszar objęty planem urządzania lasu” (art. 30 ustęp 2 ustawy o ochronie przyrody), który powoduje marginalizowanie gospodarki leśnej i leśnictwa w kontekście programu Natura 2000, gdzie ekosystemy leśne stanowią większość powierzchni. Dodatkowo o planie urządzania lasu wspomniano jedynie przy okazji określania sposobów ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznacza się obszar Natura 2000. Poza tym ustawodawca nakłada obowiązek uzgodnienia planu urządzania lasu z planem ochrony obszaru Natura 2000, nadając temu ostatniemu charakter aktu wyższego rzędu. Zdaniem autora taka sytuacja może spowodować w przyszłości poważne konsekwencje dla funkcjonowania LP.
Tomaszewski K. 2004	O systematycznej destrukcji prawa leśnego słów kilka. Przegląd leśniczy nr 3	O planie urządzania lasu, można mówić wyłącznie wówczas, gdy jest to dokument zatwierdzony przez Ministra Środowiska. Minister, przed zatwierdzeniem planu urządzania lasu, ma obowiązek zbadania spójności planu z planem ochrony obszarów Natura 2000. W świetle ustawy o ochronie przyrody będzie to badanie niewystarczające, bowiem plan urządzania lasu będzie podlegał wtórnemu sprawdzeniu pod względem spójności z planem ochrony Natura 2000 (tym razem w trybie prawa ochrony środowiska), a dopiero po pozytywnym wyniku, wojewoda będzie miał prawo, lecz nie obowiązek zezwalać na realizację planu urządzania lasu. Należy podkreślić, że plan urządzania lasu od dziesięcioleci stanowił bardzo ważny dokument prowadzenia w lasach działalności leśnej zgodnej z zasadą równoważonej, trwałej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
Drabarczyk J. 2004	Prawny galimatias. Głos lasu nr 4	Według ustawy o ochronie przyrody (art. 33) plany urządzania lasu, objęte obszarami Natura 2000 powinny być poddane szczegółowej analizie i wymagają akceptacji wojewody. Dokument ten jednak zatwierdza wcześniej Minister Środowiska zgodnie z ustawą o lasach. Działania takie spowodują wzrost biurokracji, kosztów i rozmycie kompetencji.
Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Analiza ustawy o ochronie przyrody pozwala stwierdzić, że w odniesieniu do lasów i organów właściwych w sprawach gospodarki leśnej nie wprowadzono znaczących zmian. Nie ulega wątpliwości, iż wprowadzenie nowej formy ochrony przyrody, czyli obszarów Natura 2000, bezpośrednio związana będzie z podmiotami zajmujących się lasami, dlatego że obszary wchodzące w skład Natura 2000 obejmowały będą głównie tereny leśne.

Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Minister środowiska może powierzyć dyrektorowi RDLP wykonywanie zadań poza terenami jego działania w zakresie związanym z funkcjonowaniem i ochroną obszarów Natura 2000 (art. 5a ustawy o lasach). LP mają otrzymywać dotacje celowe na sprawowanie nadzoru nad obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000.
Wdrażanie programu ochrony Natura 2000 w Polsce		
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	W porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej, Polska ma słabe postępy we wdrażaniu sieci Natura 2000. Oficjalny polski projekt sieci zajmuje najmniejszy procent obszaru kraju. Rządowe działania na rzecz poprawy tej sytuacji są niewystarczające, natomiast kolejne zgłaszane listy do Komisji Europejskiej nie zawierają wielu obszarów cennych ze względu na ochronę gatunków i siedlisk. Rozpoczęty w 2005 r. monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków z załączników do Dyrektywy Siedliskowej jest niewystarczający w świetle wymogów Dyrektywy. Jedynie systematycznie i od wielu lat zbierane dane dotyczą drzewostanów leśnych.
Szysko J. 2006	Chrońmy unikatowe zasoby przyrody. Aura nr 5	Koncepcja ochrony Natura 2000 powstała, kiedy członkami unii były państwa, które wykazywały wyższy niż w nowych państwach poziom rozwoju gospodarczego. Oznacza to mniejsze prawdopodobieństwo występowania kolizji inwestycji infrastrukturalnych z wymogami ochrony przyrody w krajach wyżej rozwiniętych, ze względu na mniejsze potrzeby inwestycyjne. W Polsce występuje znaczna powierzchnia obszarów nadających się do utworzenia sieci Natura 2000. Mając jednak na uwadze potrzebę realizację przyspieszenia rozwoju gospodarczego, należałoby rozważyć możliwość obniżenia progów wynikających z tworzenia sieci Natura 2000 i uniknięcia obszarów konfliktowych.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	W ustawie o ochronie przyrody nie zostały zdefiniowane terminy „spójność” i „sieć”. Jeżeli rozumieć je w sposób potoczny, to obszary Natura 2000 nie tworzą żadnej sieci, w związku z tym nie może być mowy o jakiegokolwiek spójności.
Grzywacz A. 2003	Stanowisko Polskiego Towarzystwa Leśnego w sprawie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000	Sieć Natura 2000 będzie finansowana przez państwa członkowskie przede wszystkim z ich własnych środków. Jedynie ochrona wybranych siedlisk i gatunków roślin i zwierząt o priorytetowym znaczeniu może być współfinansowana przez Unię.
Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Art. 39 ustawy o ochronie przyrody mówi, że koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę Europejską są finansowane z budżetu państwa oraz z funduszy celowych.
Witkowski Z. 2005	Natura 2000 w Polsce gdzie jesteśmy i dokąd zmierzamy. Aura nr 1	Wdrożenie sieci Natura 2000 ma na celu dalsze zacieśnianie współpracy transgranicznej na obszarach cennych przyrodniczo, aktywizacja obszarów marginalizowanych w wyniku procesów ekonomicznych i społecznych zachodzących na obszarach Unii, a także zbliżenie zagadnień ochrony przyrody do ludzi, właścicieli i użytkowników przyrody.
Kistowski M. 2004	Ocena oddziaływania na środowisko w obszarach Natura 2000 w warunkach Polskich na tle doświadczeń Unii Europejskiej. Problemy ocen środowiskowych nr 1/24	Wprowadzenie przepisów do ustawy o ochronie przyrody dotyczących wdrożenia obszarów Natura 2000 powinno skutkować równoległym dokonaniem stosownych zmian nie tylko w ustawie prawo ochrony środowiska, ale także w szeregu innych aktów prawnych, np. w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawie prawo wodne, czy ustawie o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg krajowych, gdyż dopiero wówczas system prawny w zakresie m.in. oceny oddziaływania na środowisko w obszarach Natura 2000 będzie można uznać za spójny i komplementarny.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa lipiec 2007	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013	Sieć Natura 2000 znajduje się w Polsce w fazie tworzenia. Obszary te obejmują 4 194 457 ha lądowej powierzchni kraju. Na obszarach Natura 2000 lasy stanowią 54,67 proc. (2 293 079 ha), w tym lasy Skarbu Państwa - 49 proc., lasy komunalne - 0,27 proc., lasy własności prywatnej - 5,40 proc. Natomiast użytki rolne - 19,26 proc. (807 724,09 ha). Przewiduje się, że docelowo sieć Natura 2000 może objąć nawet ok. 17% powierzchni kraju, przy czym użytki rolne będą zajmować ok. 2 mln. ha powierzchni, a lasy ok. 3 mln. ha.
Jerzmański J. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Wyznaczenie obszaru Natura 2000, zmiana jego granic lub likwidacja następuje (w porozumieniu z niektórymi innymi ministrami) w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar i mapę obszaru, cel i przedmiot ochrony oraz sprawującego nadzór nad obszarem. Ustawa stanowi, że przy wyznaczeniu obszarów specjalnej ochrony ptaków minister przekazuje listę tych obszarów do Komisji Europejskiej. Wątpliwości nie budzą natomiast specjalne obszary ochrony siedlisk. Ministra Środowiska wyznacza je po uzgodnieniu z Komisją Europejską. Przepisy nie są jednoznaczne w sprawie uzgadniania czy informowania Komisji o likwidacji obiektu.
Jerzmański J. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Zdaniem autora polskie przepisy zupełnie niepotrzebnie skupiają się na regulacji procesu wyznaczania obiektów do sieci Natura 2000, powtarzając przepisy europejskie. Skoro istotą nowej formy ochronnej jest w gruncie rzeczy wprowadzenie specjalnej procedury udzielania zgody na realizację planu lub przedsięwzięcia, to należałoby zadbać, aby krajowe przepisy proceduralne były sformułowane w sposób precyzyjny. Analizując rozwój przepisów polskich, można zauważyć, że ustawodawca początkowo uznał, że samo wprowadzenie nowej formy ochronnej załatwi sprawę zgodności z prawem europejskim. Okazuje się jednak, że w praktyce najważniejsze okazały się rozwiązania szczegółowe o charakterze proceduralnym. Te zaś zostały uregulowane pobieżnie i bez zrozumienia roli, jaką mają pełnić. Ubocznym skutkiem jest nadmierna komplikacja przepisów i wygenerowanie wielu problemów, głównie niezwiązanych bezpośrednio z regulacją europejską.
Okołów G. 2007	Obszary Natura 2000. Poznajmy Las nr 4	Natura 2000 w odróżnieniu od istniejących dotychczas form ochrony jest formą dynamiczną, nastawioną na rezultaty w postaci ochrony danych gatunków lub siedlisk. Dlatego niezwykle istotny jest monitoring - śledzenie liczebności gatunków i kondycji siedlisk, tak, aby móc skorygować dotychczasowe sposoby ochrony lub podejmować nowe działania zapobiegające utracie walorów przyrodniczych. Założenia są następujące: 1. Jeżeli na obszarze chronionym nic nie zagraża - to Natura 2000 nic nie zmienia w funkcjonowaniu; 2. Jeżeli obecna gospodarka zagraża chronionym ekosystemom i gatunkom Natura 2000 powinna symulować dostosowanie gospodarki do potrzeb ochrony; 3. Jeżeli chronione gatunki lub ekosystemy wymagają specjalnych zabiegów ochronnych Natura 2000 umożliwi ich wykonanie i sfinansowanie; 4. Jeżeli w przyszłości pojawią się zagrożenia Natura 2000 powinna im przeciwdziałać.
Kapuściński R. 2007	Natura 2000 konsekwencje dla leśników i drzewiarzy. Przemysł drzewny nr 6	Zdaniem autora Polska nie była przygotowana do wdrożenia programu Natura 2000 również ze względów społecznych. Informacje nie były spójne, brakowało rzetelnej informacji, rozmów i szkoleń. Wyznaczając obszary do programu Natura 2000, nie wystarczy rozpoznać walory przyrodnicze danego obszaru, trzeba mieć wiedzę o całych zasobach danego siedliska, czy gatunku na terenie całego kraju a także o planach rozwoju poszczególnych regionów kraju, aby unikać konfliktów społecznych. Brak planów zagospodarowania dla większości terenów naszego kraju jest w tym przypadku poważnym utrudnieniem. Zdaniem autora ustawa o lasach zawiera wiele elementów, które są spójne z założeniami programu Natura

		2000, gdyż w obu przypadkach dąży się do integrowania celów ochrony przyrody z potrzebami społecznymi i gospodarczymi.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań II. Głos lasu nr 4	Natura 2000, jako forma ochrony przyrody w Europie polega na stworzeniu spójnego przestrzennie systemu, którego celem jest zapewnienie ekosystemom trwałej egzystencji w warunkach integracji ochrony przyrody z działalnością człowieka. Wdrażanie sieci Natura 2000, uważane jest za jedno z najtrudniejszych wyzwań, stojących przed ochroną przyrody w UE. Wymaga ścisłego współdziałania wielu instytucji, szybkiego uzupełniania wiedzy o krajowych zasobach przyrodniczych oraz uzyskania społecznej akceptacji.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań II. Głos lasu nr 4	Zdaniem autora, Polska miała mało czasu na przygotowanie projektu sieci obszarów Natura 2000. Dyrektywy, będące podstawą prawną systemu, obowiązywały w „Starej Unii” już od dawna, natomiast prace nad projektem sieci Natura 2000 rozpoczęto w Polsce dopiero w 2000 roku. Dodatkowo transpozycja przepisów dyrektywy ptasiej i siedliskowej, do polskiego prawa nastąpiła dopiero w 2004 roku.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań II. Głos lasu nr 4	Przy wyznaczaniu obszarów Natura 2000, Departament Ochrony Przyrody MS, przyjął zasadę polegającą na wyznaczaniu dużych obszarów, z których tylko część zajmują obszary wymagające specjalnej ochrony, zamiast małych, ograniczonych do siedlisk i gatunków podlegających ochronie. Obecnie stanowi to duży problem gdyż takie granice zdaniem Komisji Europejskiej stają się „nie do ruszenia”, natomiast wiele z tych granic zostało wyznaczonych błędnie.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Na obszarach Natura 2000, istniejących lub projektowanych zabronione są wszelkie działania, które mogą „w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000” (art. 33 ustawy o ochronie przyrody). Koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę Europejską ponosi budżet państwa. Ochrona tych obszarów może być także finansowana z funduszy celowych.
Kurek. R. 2004	Nowa ustawa – nowe zagrożenia. Dzikie Życie nr 5	Ustawa o ochronie przyrody wymaga zgody lokalnych samorządów, jeśli chodzi o utworzenie parku narodowego. Uzasadnione staje się uwzględnianie interesów lokalnych (zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju), o tyle niedopuszczalne jest realizowanie inwestycji i planów rozwoju na poziomie gmin, uniemożliwiających ochronę najcenniejszych wartości przyrodniczych o znaczeniu krajowym i europejskim. Decyzja samorządów ma również wpływ na włączanie obszarów Natura 2000.
Sporządzanie planów ochrony obszarów Natura 2000		
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Ustawa o ochronie przyrody nakazuje opracowanie nowych planów ochrony parków narodowych rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych, chociaż nie upłynął jeszcze ich okres obowiązywania. Ponadto ustawa wprowadziła obowiązek opracowania planu dla każdej jednostki „Natura 2000”, choć będą jednocześnie niezależnie opracowywane nowe plany ochrony dla wymienionych wyżej terenów chronionych, niejednokrotnie pokrywających się obszarowo.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	Art. 30 ustawy o ochronie przyrody stwierdza się, że plan ochrony parku narodowego, czy rezerwatu przyrody powinien być zgodny z planem ochrony obszaru Natura 2000, jeżeli obszar ten obejmuje teren parku (czy rezerwatu). Oznacza to, że dla niektórych obszarów będą jednocześnie istniały dwie lub trzy formy ochrony przyrody, regulowane odmiennymi przepisami oraz dwa lub trzy oddzielne plany ochrony, uzgadniane ze sobą, ale niekoniecznie identyczne.

Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Plan ochrony, ustanowiony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego oraz plan urządzenia lasu powinny być zgodne z planem ochrony, ustanowionym dla obszaru Natura 2000, jeżeli obszar ten obejmuje teren parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego lub obszar objęty planem urządzenia lasów. Można zauważyć, że w ustawie nie określono zakresu uprawnień przysługujących sprawującemu nadzór nad obszarem Natura 2000. Wiadomo jedynie, że ma on sporządzać projekt planu ochrony oraz musi przekazywać ministrowi środowiska okresową ocenę realizacji ochrony tego obszaru.
Biernat K. 2006	Polskie prawo ochrony przyrody. Pod redakcją J. Ciechanowicz-McLean. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Na terenie zarządzanym przez PGL LP znajdującym się na obszarze Natura 2000 zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony obszaru Natura 2000, uwzględnionym w planie urządzenia lasu.
Biernat K. 2006	Polskie prawo ochrony przyrody. Pod redakcją J. Ciechanowicz-McLean. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Dla obszaru Natura 2000 minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia plan ochrony na okres 20 lat, uwzględniający ekologiczne właściwości siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony obszar ten został wyznaczony, wykorzystując plany ochrony ustanowione dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego oraz plany urządzenia lasu. Plan ochrony, ustanowiony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego oraz plan urządzenia lasu powinny być zgodne z planem ochrony ustanowionym dla obszaru Natura 2000, jeżeli obszar ten obejmuje teren parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego lub obszar objęty planem urządzenia lasów.
Radecki W. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Plan ochrony na okres 20 - letni ustanawiany jest dla obszaru Natura 2000 w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw środowiska (art. 29 ust 1 ustawy o ochronie przyrody). Jeśli, uwzględnić, że obszary Natura 2000 wchodzi w skład innych form ochrony, powstaje pytanie o relację planu ochrony obszaru Natura 2000 do planów ochrony ustanowionych dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, a także planów urządzenia lasu. Przesądza o tym art. 30 ust. 2 o ochronie przyrody, według którego plan ochrony obszaru Natura 2000 ma charakter nadrzędny, a inne plany powinny być z nim zgodne. Jeśli plan ochrony obszaru Natura 2000 został ustanowiony później, to plany (wobec niego wcześniejsze) ochrony parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego i plan urządzenia lasu powinny zostać dostosowane.
Jerzmański J. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	W nawiązaniu do art. 6 ust. 1 dyrektywy 92/43/EEC ustawa stanowi, że dla obszaru Natura 2000, Minister Środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony na okres 20 lat, uwzględniający ekologiczne właściwości siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony obszar ten został wyznaczony. Przepis ten nakazuje wykorzystywać plany ochrony ustanowione dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego oraz plany urządzenia lasu. Kolejny przepis nakazuje jednak, aby plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego oraz plan urządzenia lasu były zgodne z planem ochrony ustanowionym dla obszaru Natura 2000. Niejasna pozostaje, więc relacja tych planów np. plany urządzenia lasów powinny być zmienione po ustanowieniu planu Natura 2000, jeżeli są z nim sprzeczne. Zdaniem autora nie oznacza to jednak automatycznej utraty ich mocy.
Radecki W. 2006	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Centrum Doradztwa i	Art. 29 przesądza, że każdy obszar Natura 2000 musi mieć odrębny plan ochrony, którego projekt sporządza sprawujący nadzór nad obszarem np. wojewoda, a ustanawia Minister Środowiska

	Informacji Difin, Warszawa	rozporządzeniem. Jeżeli dany obszar Natura 2000 jest położony na obszarze objętym ochroną jako park narodowy, rezerwat przyrody lub park krajobrazowy albo na terenie leśnym, wtedy przy sporządzaniu planu ochrony obszaru Natura 2000, uwzględnia się plany ochrony ustanowione dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego oraz plany urzędzenia lasu. Dotyczy to również uproszczonych planów urzędzenia lasu.
Radecki W. 2006	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa	Art. 30 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody określa hierarchię planów przyznając pierwszeństwo planowi ochrony obszaru Natura 2000. Do tych planów należy dostosować - plany ochrony parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego i planu urzędzenia lasu, jeżeli obszary tych planów chociażby w części pokrywają się z planem ochrony obszaru Natura 2000. Zdaniem autora jest to nieporozumienie, ponieważ najpierw ustanawiając plan ochrony obszaru Natura 2000 wykorzystuje się plany ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i plany urzędzenia lasu, a po ustanowieniu te właśnie plany należy dostosować do planu ochrony obszaru Natura 2000.
Gruszecki K. 2005	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków	Zgodnie z art. 30 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody określono, że plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego oraz plan urzędzenia lasu powinny być zgodne z planem ochrony ustanowionym dla obszaru Natura 2000. W związku z tym może pojawić się wątpliwość, które plany mają charakter priorytetowy. W takiej sytuacji, względy celowościowe przemawiają za wykorzystaniem rozwiązań już funkcjonujących. Generalną regułą określa jednak art. 30 ust. 2 ustawy przyznający prymat planom ochrony ustanowionym dla obszarów Natura 2000 nad pozostałymi planami. Takie rozwiązanie zdaniem autora jest logiczne, ponieważ w skład obszarów Natura 2000 jeśli chodzi o powierzchnię będą wchodzić pozostałe formy ochrony przyrody, dla których opracowywane są plany ochrony, a nie odwrotnie.
Gruszecki K. 2005	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków	Art. 32 ust. 4 wprowadza rozwiązanie, dzięki któremu na terenie zarządzanym przez PGL LP, znajdujące się na obszarze Natura 2000 realizację zadań w zakresie ochrony przyrody powierza się właściwemu nadleśniczemu. Zakres tych zadań może być różny w zależności od obszaru i będzie determinowany postanowieniami planu ochrony obszaru Natura 2000, uwzględnionych w planie urzędzenia lasu. W przypadku wystąpienia rozbieżności lub wątpliwości między postanowieniami tych planów pierwszeństwo będzie należało przyznać postanowieniom planu ochrony obszaru Natura 2000. Będzie to wynikało z tego, że stanowią one przepis prawa powszechnie obowiązujący, natomiast plany urzędzenia lasu nie. Ponadto sam ustawodawca określił hierarchię obowiązywania tych planów.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	Pomiędzy ustawą o lasach, a ustawą o ochronie przyrody występują kolizje prawne, czego przykładem jest sprzeczność wynikająca z trybu opracowania planu urzędzenia lasu i planu obszaru Natura 2000. Wskazać można na niespójne prawo nakazując, by dokument opracowany zgodnie z wymogami ustawy o lasach, zatwierdzany przez ministra właściwego ds. środowiska i zbadany pod względem spójności z planem ochrony Natura 2000, podlegał dalszym „badaniom”.
Zyśk A. 2004	Lasy w niebezpieczeństwie? - zagrożenia prawne. Środowisko nr 7	W ustawie o ochronie przyrody (art. 33) zapisano, że plany urzędzenia lasu dotyczące obszarów Natura 2000 wymagają akceptacji wojewody, mimo że dokument ten jest wcześniej zatwierdzany przez Ministra Środowiska. Jest to sprzeczne z ustawą o lasach, spowoduje wzrost biurokracji, wzrost kosztów i rozmycia kompetencji.
Radecki W. 2005	Obszary Natura 2000. Rozważania	Zasadniczą formą ochrony obszaru Natura 2000 jest plan ochrony ustanowiony na 20 lat rozporządzeniem

	nad prawem ochrony przyrody (14). Przyroda Polska nr 5	ministra właściwego do spraw środowiska. Plan ochrony obszaru Natura 2000 uzyskał pozycję nadrzędną nad innymi planami przyrodniczymi. Nadzór nad funkcjonowaniem obszarów Natura 2000 został powierzony ministrowi właściwemu do spraw środowiska. Nadzór ten polega na wydawaniu zaleceń i wytycznych w zakresie ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000. Na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe znajdującym się na obszarze Natura 2000 zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony tego obszaru, które muszą być uwzględnione w planie urządzenia lasu.
Problemy związane z zarządzaniem obszarami chronionymi Natura 2000		
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Niejasno określono, kto będzie nadzorował oraz jaka będzie organizacja, funkcjonowanie i zarządzanie obszarami Natura 2000. Nie poddano także zasad i sposobu postępowania na ich obszarze. W przyszłości spowodować to może rozmycie kompetencji pomiędzy kierownikami (dyrektorami) istniejących obecnie różnych obszarów funkcyjnych np. nadleśnictw, parków narodowych, parków krajobrazowych.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	Zgodnie z zapisem ustawy o ochronie przyrody (art. 32), zadania z zakresu ochrony przyrody wykonuje miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony obszaru Natura 2000, uwzględnionym w planie urządzenia lasu. Zarządzanie obszarami Natura 2000, wchodzącymi w tereny zarządzane przez LP, będzie powodowało konflikty wśród podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu ochrony przyrody pomiędzy nadzorującym, obszar Natura 2000, a właściwym nadleśniczym.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Rozmywa się odpowiedzialność za stan rezerwatów przyrody czy obszarów Natura 2000, ponieważ brak jasno wskazanej odpowiedzialności za stan przyrody. Poza parkami narodowymi i krajobrazowymi, nie ma w Polsce instytucji, która troszczyłaby się o określony obszar chroniony.
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013	Procedurę uzgodnieniową z Komisją Europejską, dotyczącą ostatecznego zasięgu sieci Natura 2000, przewidziano na 2008 r. Natomiast kwestie dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000, powinny zostać wyjaśnione. Zgodnie z prawodawstwem krajowym, regulującym kwestie ochrony przyrody, na obszarach Natura 2000 sporządza zarządzający, czyli w ekosystemach lądowych wojewoda.
Radecki W. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Do nadleśniczego należy samodzielne wykonywanie zadań w zakresie ochrony przyrody na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe znajdującym się na obszarze Natura 2000 (art. 32 ust. 4 ustawa o ochronie przyrody). Dodatkowo wykonywanie zadań w zakresie ochrony przyrody na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe znajdującym się w granicach parku krajobrazowego – art. 105 ust. 5.
Radecki W. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Kwestia nadzoru nad obszarami Natura 2000 są bardzo skomplikowane. Można zauważyć „dwupiętrowy” nadzór. Na pierwszym „piętrze” występuje sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w kontekście nadzoru nad obszarami i obiektami chronionymi, na drugim „piętrze” nadzór ministra właściwego do spraw środowiska nad „funkcjonowaniem obszarów Natura 2000” - art. 32 (co praktycznie oznacza nadzór nad sprawującymi nadzór nad obszarami Natura 2000). Z ustawy nie wynika, jakimi środkami nadzorczymi miałby posługiwać się minister właściwy ds. środowiska.
Jerzmański J. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Wyznaczony w rozporządzeniu sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 sporządza i przekazuje ministrowi właściwemu do spraw środowiska, co 6 lat w odniesieniu do specjalnego obszaru ochrony siedlisk oraz co 3 lata w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, ocenę realizacji ochrony tego obszaru, zawierającą informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został

		wyznaczony obszar Natura 2000. Dotyczy to również wyników monitorowania i nadzoru tych działań. Zdaniem autora, można założyć, że w wypadku obszarów o skomplikowanej sytuacji prawnej (np. zarządzanym w części przez nadleśniczego, a w części przez dyrektora parku narodowego) rola nadzorującego powinna polegać na niezbędnej koordynacji działań. Nie jest on jednak w rzeczywistości wyposażony w żadne środki nadzorcze. Więcej możliwości działania posiada Minister Środowiska, który nadzoruje generalnie funkcjonowanie wszystkich obszarów Natura 2000.
Radecki W. 2006	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa	Przedmiotem regulacji art. 32 (ustawa o ochronie przyrody) są trzy różne instytucje prawne: 1. Nadzór nad funkcjonowaniem obszarów Natura 2000 (MŚ), 2. Koordynacja funkcjonowania obszarów Natura 2000 (województwa), 3. Wykonanie zadań na terenach zarządzanych przez PGL LP (nadleśniczy). Występujące w tym przepisie pojęcie nadzoru oznacza nadzór w znaczeniu materialno-prawnym. Ustawodawca przyznaje ministrowi trzy instrumenty nadzorcze: 1. Wydawanie zaleceń i wytycznych w zakresie ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000 (województwie, dyrektorzy urzędów morskich, dyrektorzy parków narodowych i krajobrazowych, dyrektorzy RDLP, nadleśniczowie), 2. Określanie zakresu i żądanie informacji, 3. Kontrola realizacji planów ochrony.
Radecki W. 2006	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa	Przepis art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody dotyczy obszarów Natura 2000 obejmujących tereny leśne, ale nie wszystkie, lecz tylko znajdujące się w zarządzie PGL LP. Według art. 4 ustawy o lasach lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza PGL LP. W ramach sprawowanego zarządu PGL LP prowadzi m.in. gospodarkę leśną. Na te regulacje nakłada się art. 32 ust. 4, który zobowiązuje nadleśniczego do samodzielnego wykonywania zadań w zakresie ochrony przyrody. Końcowe sformułowanie tego przepisu nakazuje przyjąć, że plan ochrony obszaru Natura 2000 ma charakter nadrzędny i musi być uwzględniony w planie urządzenia lasu.
Gruszecki K. 2005	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków	Natura 2000 nie posiada wyodrębnienia organizacyjnego, adresatami wytycznych i zaleceń może być np. dyrektor parku narodowego (art. 103 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody), któremu na podstawie ustawy powierzono wykonywanie zadań poza granicami parku narodowego w zakresie związanym z funkcjonowaniem i ochroną obszarów Natura 2000. Adresatem może być dyrektor parku krajobrazowego, któremu wojewoda na podstawie art. 107 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody może powierzyć wykonywanie zadań poza granicami parku krajobrazowego w zakresie związanym z funkcjonowaniem i ochroną obszarów Natura 2000. Adresatem może być wojewoda koordynujący na podstawie art. 32 ust. 3 działania na terenie obszarów Natura 2000 oraz nadleśniczy wykonujący na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody zadania wynikające z planu ochrony obszaru Natura 2000 uwzględnionym w planie urządzenia lasu. Wynika z powyższego, że krąg podmiotów, do których mogą być kierowane zalecenia i wytyczne jest stosunkowo szeroki. Również zakres przedmiotowy, w jakim mogą być one wydawane, został określony bardzo ogólnie, obejmuje on generalnie ochronę i funkcjonowanie obszarów Natura 2000.
Gruszecki K. 2005	Ustawa o ochronie przyrody – komentarz. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków	Na terenie obszaru Natura 2000, w skład którego wchodzi tereny zarządzane przez PGL LP, będzie występował dualizm wśród podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań w zakresie ochrony przyrody. Generalnie będą one należały do nadzorującego obszar Natura 2000, natomiast w przypadku określonym w art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody do właściwego nadleśniczego, który wykonuje je samodzielnie. Taki podział obowiązków niekoniecznie może służyć ochronie przyrody. Dlatego też w tych sytuacjach może zyskiwać na znaczeniu funkcja koordynacyjna, przyznana wojewodzie w art. 32 ust. 3

		ustawie o ochronie przyrody.
Stocki J. 2007	Sieć Ekologiczna Natura 2000 w lasach Polski i państwach Unii Europejskiej. Przemysł Drzewny nr 6	Zgodnie z treścią ustawy o ochronie przyrody minister właściwy ds. środowiska nadzoruje funkcjonowanie obszarów Natura 2000. Na szczeblu wojewódzkim obszary Natura 2000 podlegają wojewodom, uprawnionym m.in. do zawierania umów z właścicielami gruntów włączonych do obszarów chronionych programem Natura 2000, którym będą wypłacane rekompensaty. Wojewoda będzie też decydował o zasadności inwestycji i innych działań mających wpływ na stan obszarów Natura 2000. W gestii wojewody leży też zakres, miejsce, termin i sposób wykonania kompensacji przyrodniczej i nadzór nad jej realizacją. Nadzór nad obszarami Natura 2000 może być powierzany różnym podmiotom: dyrektorzy parków narodowych i krajobrazowych, dyrektorzy RDLP i inne podmioty przy współudziale jednostek administracji, władz samorządowych i prywatnych właścicieli.
Grzywacz A. 2003	Stanowisko Polskiego Towarzystwa Leśnego w sprawie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000	Wyrażony został niepokój w związku z propozycją przekazywania nadzoru nad obszarami objętymi programem Natura 2000 dyrektorom parków narodowych i krajobrazowych, poza granicami tych parków projekcie ustawy o ochronie przyrody Tak zaproponowany ustawowy zapis może być zarzewiem wielu konfliktów, w tym także merytorycznych i kompetencyjnych. Nadzór nad konkretnym obszarem objętym programem Natura 2000, powinien sprawować właściciel lub zarządzający terenem, na którym ten obszar się znajduje. W przypadku terenu Lasów Państwowych powinien to być nadleśniczy, w przypadku terenu parku narodowego - dyrektor parku narodowego, w przypadku parku krajobrazowego - właściciel terenu lub zarządzający terenem wchodzącym w skład tego parku.
Postępowania w sprawie ocen oddziaływania na środowisko na obszarach Natura 2000		
Radecki W. 2006	Ocena oddziaływania na obszar NATURA 2000. Aura nr 7	Planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000, które nie są związane z ochroną tych obszarów wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko na zasadach określonych w prawie ochrony środowiska. Dotyczyć to może obszarów, na których podejmowanie działań może w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk, gat. roślin, zwierząt, a także w znaczący sposób wpływać negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (art. 33 ustawy o ochronie przyrody).
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Nie wszystkie projekty i plany, mogące mieć istotny wpływ na walory obszarów Natura 2000, podlegają w praktyce ocenom oddziaływania na środowisko. Dotyczy to np. zalesiania, sadzenia wierzby energetycznej, planów urządzania lasu, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Istnieje, bowiem nieskuteczność procedur ocen oddziaływania na środowisko w stosunku do ochrony przyrody i brak pełnej implementacji dyrektyw UE dotyczących tego zagadnienia.
Kistowski M. 2004	Ocena oddziaływania na środowisko w obszarach Natura 2000 w warunkach Polskich na tle doświadczeń Unii Europejskiej. Problemy ocen środowiskowych nr 1/24	Zakres i sposób przeprowadzania procedury oceny oddziaływania na środowisko w obszarze Natura 2000 reguluje art. 6 dyrektywy. Ustęp 3 tego artykułu stanowi, iż „Každy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, będzie podlegać odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony”. Zgodnie z treścią, władze krajowe będą wyrażać zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie po upewnieniu się, że nie będzie on wpływać bezpośrednio na dany obszar oraz, jeśli to stosowne, po uzyskaniu opinii ogółu ludności.
Kistowski M. 2004	Ocena oddziaływania na środowisko	Zdaniem autora problemem wymagającym rozwiązania jest także sposób implementacji art. 6 ust. 4

	w obszarach Natura 2000 w warunkach Polskich na tle doświadczeń Unii Europejskiej. Problemy ocen środowiskowych nr 1/24	dyrektywy, który definiuje sytuacje, w których, pomimo negatywnego oddziaływania planu lub przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, działania te mogą być dopuszczone do realizacji, a także określa konieczność kompensacji strat w środowisku przyrodniczym, spowodowanych negatywnym oddziaływaniem planu lub przedsięwzięcia. Zgodnie z przepisem „Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego obszaru oraz braku rozwiązań alternatywnych, plan lub przedsięwzięcie musi zostać zrealizowany ze względu na nadrzędność interesu publicznego w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy; państwo członkowskie podejmie wszelkie działania kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. O podjętych działaniach kompensujących państwo członkowskie poinformuje Komisję”. Ponadto uznano, że „Jeżeli dany obszar obejmuje typy siedliska przyrodniczego i/lub jest zamieszkały przez gatunek o priorytetowym znaczeniu, jedyne względy, na które można się powołać to względy odnoszące się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego.
Kistowski M. 2004	Ocena oddziaływania na środowisko w obszarach Natura 2000 w warunkach Polskich na tle doświadczeń Unii Europejskiej. Problemy ocen środowiskowych nr 1/24	Zauważono problem interpretacji terminu „przyczyn wynikających z nadrzędnego interesu publicznego”. Europejski Trybunał Sprawiedliwości dotychczas nie przedstawił jednoznacznej interpretacji tego pojęcia. Można jedynie uznać, że interes ten musi zaspokajać szersze i długoterminowe potrzeby społeczne, równoważące bezpowrotną lub długotrwałą utratę siedlisk lub gatunków na określonym obszarze. Jednak ze względu na brak w pełni jednoznacznej interpretacji, mogącej prowadzić do konfliktów interesów i nieporozumień, ostateczna decyzja o dopuszczeniu działania musi być zatwierdzona przez Komisję Europejską (DG Środowisko), łącznie z zatwierdzeniem zaproponowanych środków kompensujących, jeśli zgoda na podjęcie działań zostanie wydana.
Kistowski M. 2004	Ocena oddziaływania na środowisko w obszarach Natura 2000 w warunkach Polskich na tle doświadczeń Unii Europejskiej. Problemy ocen środowiskowych nr 1/24	Niewielka była liczba przypadków, w których istniała potrzeba sporządzenia oceny i nie było możliwości, aby wytworzyła się praktyka i doświadczenie związane z wykonywaniem ocen w obszarach Natura 2000 - zaistnienie tego typu sytuacji sygnalizowano np. we Francji. W procesie typowania i ustanawiania obszarów do sieci Natura 2000, starano się wybierać takie, do których istniało małe prawdopodobieństwo, że na ich obszarze lub w sąsiedztwie planowane będą działania, mogące mieć znaczący niekorzystny wpływ dla elementów przyrody podlegających ochronie.
Kistowski M. 2004	Ocena oddziaływania na środowisko w obszarach Natura 2000 w warunkach Polskich na tle doświadczeń Unii Europejskiej. Problemy ocen środowiskowych nr 1/24	Aby zapewnić zgodność ustawy o ochronie przyrody oraz prawa ochrony środowiska w zakresie zagadnień związanych z ochroną i zarządzaniem obszarami Natura 2000, konsekwencją wprowadzenia nowej ustawy o ochronie przyrody powinno być równoległe dokonanie zmian w ustawie prawo ochrony środowiska, w szczególności zmian odnoszących się do problematyki postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Konieczność tych zmian wynika z treści przepisów unijnych dotyczących zarządzania siecią Natura 2000.
Sas-Bojarska A. 2006	Oceny oddziaływania na środowisko w ochronie krajobrazu. Aura nr 9	Oceny oddziaływania na środowisko są uznawane na świecie za jeden ze skuteczniejszych instrumentów realizujących cele ochrony środowiska i krajobrazu. W Polsce, uznawane są za uciążliwą procedurę formalną. Warto uznać, że OOS może być realną pomocą w podejmowaniu decyzji najlepszych dla środowiska i krajobrazu.
Rotko J. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Generalnie obowiązuje zakaz podejmowania jakichkolwiek działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także mogących w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, na obszarach Natura 2000 (art. 33 ust. 1 ustawa o ochronie przyrody). Ponieważ tak sformułowany zakaz jest bardzo ogólny: procedurę oceny dla podejmowanych przedsięwzięć

		przeprowadza się na podstawie przepisów ustawy - prawo ochrony środowiska. Ocena taka stanowi następnie podstawę zezwolenia, w którym organ wyraża zgodę na realizację planu lub projektu przedsięwzięcia. Dla przedsięwzięć funkcję tego zezwolenia przejmuje decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Dodatkowo obostrzenia dotyczą tych przypadków, gdy realizacja planu lub przedsięwzięcia dotyczy siedlisk lub gatunków o znaczeniu priorytetowym.
Moczko–Wdowczyk S. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Plan lub projekt przedsięwzięcia o potencjalnym pośrednim lub pośrednim wpływie na stan obszaru Natura 2000 podlega ocenie dokonywanej na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Ocenie nie podlega jednak plan lub projekt przedsięwzięcia związany bezpośrednio z ochroną obszaru Natura 2000 lub wynikający z tej ochrony. Zezwolenie na realizację planu lub przedsięwzięcia, które mogą mieć negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 może w pewnych wyjątkowych sytuacjach wydać właściwy miejscowo wojewoda. Jest to możliwe wyłącznie wtedy, gdy przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi charakterze społecznym lub gospodarczym, dla których realizacji nie ma rozwiązań alternatywnych, a zapewnione jest wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.
Radecki W. 2007	Roboty na obszarach cennych przyrodniczo. Rozważania nad prawem ochrony przyrody (43). Przyroda Polska nr 10	Art. 46 ust. 1 Prawa ochrony środowiska, dotyczy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które wymagają bądź mogą wymagać raportu o oddziaływaniu na środowisko albo dlatego, że zostały wymienione na listach takich przedsięwzięć, albo dlatego, że mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000. Może się jednak zdarzyć tak, że roboty wskazane w art. 118 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody nie podlegają ocenie oddziaływania na środowisko w rozumieniu art. 46 w związku z art. 51 Prawa ochrony środowiska, bo ani nie ma ich na listach ustalających przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, ani nie mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000. Wtedy decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest zbędna, ale decyzja przewidziana w art. 118 ust. 1 ustawy o ochronie środowiska jest konieczna i ustalone w niej warunki prowadzenia robót stanowią najważniejszy instrument prawny obszarów przyrodniczo cennych, choćby nawet nie były one objęte żadną z form ochrony przyrody. Istnieje, zatem potrzeba przeanalizowania art. 46 POS.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Wojewoda może zezwolić na realizację przedsięwzięcia tylko w przypadku pozytywnego wyniku oceny, jeśli jednak wiąże się ono z nadrzędnym interesem publicznym, zwłaszcza o charakterze społecznym lub gospodarczym, a nie istnieje rozwiązanie alternatywne, przedsięwzięcie może uzyskać akceptację pomimo negatywnego wpływu na chronione siedliska i gatunki, pod warunkiem wykonania „kompensacji przyrodniczej”.
Koszty dotyczące obszarów Natura 2000		
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Zdaniem autora wprowadzenie nowej formy ochrony Natura 2000, powinno zostać utworzone w oparciu o dotychczasowe formy ochrony przyrody np. parki narodowe, parki krajobrazowe uwzględniając jedynie wymogi unijnych dyrektyw ptasiej i siedliskowej. Dzięki temu możliwe byłoby uniknięcie poniesienia znacznych kosztów wynikających z proponowanych rozwiązań. Dla administracji Lasów Państwowych może to również spowodować ograniczenia w gospodarce leśnej.
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Wykonywanie zbędnych planów znacznie podnosi koszty ochrony przyrody np. dla tego samego obszaru chronionego mogą zostać sporządzonych kilka planów ochrony: dla parku narodowego, obszaru „Natura

		2000” lub odpowiednio dla nadleśnictwa, parku krajobrazowego, rezerwatu i w tym jeszcze dla obszaru Natura 2000.
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Opracowując nową ustawę nie przedstawiono rzetelnego wyliczenia jej skutków finansowych. Zdaniem autora na utrzymanie sieci Natura 2000, potrzebne będą znaczne środki między innymi na: wykonanie prac geodezyjnych, bieżące ich utrzymanie, zakup specjalistycznego sprzętu, sporządzanie okresowych sprawozdań do UE oraz planów ochrony.
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz	Włączenie nowych obszarów do sieci Natura 2000 nie oznacza tylko zmiany statusu gruntu, wymagać będzie odpowiedniego zarządzania siecią i monitorowania zachodzących zmian i pojawiających się zagrożeń, a co za tym idzie kosztami. Każdy obszar musi mieć opracowany plan ochrony, określający dopuszczalne sposoby gospodarowania i konieczne zabiegi ochronne, a na państwach członkowskich, spoczywać będzie obowiązek składania okresowych sprawozdań z realizacji postanowień dyrektyw.
Witkowski Z. 2005	Natura 2000 w Polsce gdzie jesteśmy i dokąd zmierzamy. Aura nr 1	W praktyce tworzenie sieci napotyka wciąż na wiele trudności prawnych, administracyjnych, a przede wszystkim ekonomicznych. Koszty tworzenia i utrzymania sieci stanowią znaczną część istniejących funduszy zarówno w krajach członkowskich, jak i w samej Komisji Europejskiej.
Radecki W. 2005	Obszary Natura 2000. Rozważania nad prawem ochrony przyrody (14). Przyroda Polska nr 5	Utworzenie i utrzymanie sieci obszarów Natura 2000 w Polsce pociągnie za sobą poważne koszty. W odniesieniu do kosztów art. 39 ustawy o ochronie przyrody przewiduje, że koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę Europejską są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw środowiska oraz z funduszy celowych. Może się zdarzyć, że obowiązkowe dostosowanie działalności gospodarczej, rolnej, leśnej, łowieckiej lub rybackiej do wymogów ochrony obszaru Natura 2000 spowoduje straty po stronie prowadzącego taką działalność. Art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody przewiduje rozwiązanie mające na celu zastosowanie programu wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a jeżeli takie programy nie mają zastosowania - wojewoda może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru (z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa), czyli wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń.
Biernat K. 2006	Polskie prawo ochrony przyrody. Pod redakcją J. Ciechanowicz-McLean. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę Europejską są finansowane z budżetu państw członkowskich z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw środowiska, oraz z funduszy celowych. Jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybacka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, wojewoda może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń.
Stocki J. 2007	Sieć Ekologiczna Natura 2000 w lasach Polski i państwach Unii Europejskiej. Przemysł Drzewny nr 6	W 2006 roku Lasy Państwowe podjęły inicjatywę dotyczącą ustalenia systemu, okresowej powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt, innych organizmów i siedlisk przyrodniczych (zarządzeniu nr 31 DGLP z dnia 19 lipca 2006 r.). Wyznaczanie obszarów proponowanych do sieci Natura 2000 i opracowanie planów ochrony wymaga stałej aktualizacji informacji na temat stanu siedlisk, fauny i flory. Szacunkowy

		koszt waloryzacji siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, planowany jest na około 4,7 mln. zł, a łączny koszt sporządzenia planów ochrony dla proponowanych obszarów Natura 2000 – 7 mln. zł.
Grzywacz A. 2003	Stanowisko Polskiego Towarzystwa Leśnego w sprawie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000	W ramach dostosowywania prawa polskiego do przepisów Unii Europejskiej, w projekcie nowej ustawy o ochronie przyrody nałożono zbędne zadania, obciążające Budżet Państwa. Przykładem jest m.in. zapis art. 29, który ogranicza sporządzanie zintegrowanych planów ochrony dla obszaru wchodzącego w skład sieci Natura 2000. Nie został uwzględniony wniosek, aby plany ochrony obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000, położonych na gruntach będących w zarządzie Lasów Państwowych były zintegrowane z planami urządzania lasu, mimo iż oba plany zatwierdza ten sam minister, a tryb i procedury sporządzania planu urządzania lasu pozwalają na uwzględnienie potrzeb zarówno ochrony przyrody, jak i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Jeżeli pewna działalność między innymi rolna lub leśna musi być ograniczona lub dostosowana do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, wojewoda może zawrzeć umowę z właścicielem obszaru lub jego części. W tej umowie powinien znajdować się wykaz, sposoby i terminy przeprowadzenia niezbędnych czynności oraz warunki rozliczenia należności za ich wykonanie i wartość rekompensaty za utracone dochody, wynikające z wprowadzonych ograniczeń. Zawieranie podobnych umów nie jest możliwe w wypadku obszarów będących własnością Skarbu Państwa.
Radecki W. 2004	Środki prawne ochrony przyrody. Rozważania nad prawem ochrony przyrody (9). Przyroda Polska nr 12	Zdaniem autora środki cywilnoprawne wykorzystywane są w zakresie dość ograniczonym. Wymienić tu trzeba umowy cywilnoprawne zawierane na obszarach Natura 2000, mające rekompensować straty poniesione przez właścicieli lub posiadaczy nieruchomości wskutek dostosowania się do wymogów ochrony tych obszarów (art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody), a przede wszystkim odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry w sytuacjach określonych w art. 126 ustawy o ochronie przyrody. Pozornie są to tylko środki na rzecz pokrzywdzonych, w istocie służą ochronie przyrody.
Ustawowe cele gospodarki leśnej dotyczące ochrony przyrody		
Radecki W. 2005	Groźba prywatyzacji lasów. Aura nr 2	Wśród celów gospodarki leśnej, wymienionych w ustawie o lasach, cele produkcyjne znalazły się na ostatnim miejscu (art. 7 ust. 1). Wyraźnie, wcześniej wymienione zostały przez ustawodawcę funkcje ochronne.
Adamczuk M. 2003	Wybrane zagadnienia ekologiczno – prawne ochrony zasobów leśnych. Ochrona środowiska. Przegląd nr 4	Do głównych zadań Lasów Państwowych należy prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej według planu urządzania lasu, z uwzględnieniem następujących celów (art. 7 ustawy o lasach): zachowanie lasów, ochrona lasów, ochrona gleb, ochrona wód, produkcja na zasadzie racjonalnej gospodarki drewna oraz surowców i produktów ubocznych użytkowania lasu. Gospodarka leśna prowadzona jest według następujących zasad (art. 8 ustawy o lasach): powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymywania lasów, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów, powiększania zasobów leśnych. Ustawa o lasach podkreśla obowiązek wyróżniania lasów ochronnych we wszystkich formach własności (art. 16).
Buczyński G. 2005	Rola państwa i prawa w ochronie lasów w Polsce. Praca doktorska. Uniwersytet Warszawski	Ustawa o lasach nie wypełnia prawidłowo swoich funkcji, niedostatecznie powiązana jest również z ustawą o ochronie środowiska. Autor wskazuje na brak zdefiniowania w ustawie o lasach najważniejszych pojęć, takich jak: ochrona lasów, zagrożenie dla lasów, funkcje lasów oraz zrównoważony rozwój.

Lipiński. A. 2004	Prawne podstawy ochrony środowiska. Kantor wydawniczy Zakamycze	Gospodarka leśna powinna mieć charakter trwale zrównoważony i należy ją prowadzić wedle planu urzędzenia lasu (bądź planu uproszczonego), zwłaszcza uwzględniając potrzeby: ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na (zachowanie różnorodności przyrodniczej), powszechnej ochrony lasów (art. 7, 8 ustawy o lasach).
Zaleski J. 2005	Polskie lasy i leśnictwo w Europie: stan i perspektywy. Aura nr 2	Celami gospodarki leśnej w polskim leśnictwie są między innymi: wszechstronne rozpoznanie stanu ekosystemów leśnych, zapobieganie degradacji stosunków wodnych, zachowanie użytków ekologicznych, ograniczanie użytkowania rębego, pomaturalna hodowla lasu ze szczególnym preferowaniem odnowień naturalnych, przywracanie i wspieranie bioróżnorodności biocenoz leśnych. Powoduje to wzrastające koszty jego wprowadzania i utrzymania poprzez mniejsze powierzchnie zrębów, ograniczanie pozyskania drewna, pozostawianie drzew martwych, rosnąca powierzchnia lasów ochronnych itp.
Kapuściński R. 2006	Potrzeby, możliwości i ograniczenia czynnej ochrony przyrody w LP. Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 1 (11)	Trwale zrównoważona gospodarka leśna, zgodnie z ustawą o lasach opiera się na następujących zasadach: powszechnej ochrony lasów; trwałości utrzymania lasów; ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów (zwłaszcza ekologicznych, gospodarczych i społecznych) oraz powiększania zasobów leśnych. Pewnym przełomem w stosunku do wcześniej obowiązujących w leśnictwie zasad, jest integrowanie funkcji gospodarczych z aktywną ochroną przyrody.
Trzcińska D. 2006	Polskie prawo ochrony przyrody. Pod redakcją J. Ciechanowicz-McLean. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	W celu zapewnienia ochrony lasów ustawodawca nakłada obowiązki zarówno na właścicieli lasów, jak i na organy administracji Lasów Państwowych, prowadzenie gospodarki leśnej oraz ochronę lasów. Właściciele w celu zapewnienia powszechnej ochrony lasów są obowiązani do kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów, a w szczególności do między innymi: wykonywania zabiegów profilaktycznych i ochronnych.
Trzcińska D. 2006	Polskie prawo ochrony przyrody. Pod redakcją J. Ciechanowicz-McLean. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Gospodarka leśna w lasach stanowiących rezerwat przyrody oraz wchodzących w skład parków narodowych powinna uwzględniać zasady określone w przepisach o ochronie przyrody, natomiast gospodarka leśna w lasach wpisanych do rejestru zabytków i w lasach, na terenie, których znajdują się zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, prowadzona być powinna w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, z uwzględnieniem przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
Trzcińska D. 2006	Polskie prawo ochrony przyrody. Pod redakcją J. Ciechanowicz-McLean. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Jak wskazuje systematyka ustawy o lasach (art. 8), najważniejszą z zasad prowadzenia gospodarki leśnej jest zasada powszechnej ochrony lasów. Wszyscy właściciele są zobowiązani do podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów. Właściciele lasów, zobowiązani są do trwałego utrzymania lasów i zapewnienia ciągłości ich użytkowania, polegających w szczególności na zachowaniu w lasach roślinności leśnej oraz naturalnych bagien, łąk i torfowisk, na pielęgnowaniu i ochronie lasu, w tym również ochronie przeciwpożarowej, na przebudowie drzewostanu oraz racjonalnym wykorzystaniu wszystkich funkcji lasów.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	W art. 7 ustawy o lasach została wprowadzona hierarchia celów gospodarki leśnej, w której cele ochronne uzyskały priorytet przed celami produkcyjnymi. Szczególne znaczenie ma nawiązanie do konwencji z Rio o zachowaniu różnorodności przyrodniczej.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji	Art. 7 ust. 1 ustawy o lasach posługuje się kategorią trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, zdefiniowaną w art. 6 pkt. 1a ustawy o lasach jako działalność zmierzającą do ukształtowania struktury

	Difin, Warszawa	lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów. Kategoria ta jest ściśle powiązana z koncepcją zrównoważonego rozwoju, wyrażoną w art. 5 Konstytucji RP jako podstawa przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Art. 7 ust. 2 ustawy o lasach zakłada prowadzenie gospodarki leśnej w lasach stanowiących rezerwaty przyrody oraz wchodzących w skład parków narodowych, stanowiąc, że gospodarka ta uwzględnia zasady określone w przepisach o ochronie przyrody. Oznacza to, że prowadzenie gospodarki leśnej na tych terenach chronionych musi uwzględniać zasady określone w przepisach o ochronie przyrody, inaczej mówiąc, że ta zasady mają priorytet. Rozwiązanie to wymaga skonfrontowania z przepisami ustawy o ochronie przyrody. Art. 117 ust. 2 tej ustawy stanowi, że na gruntach użytkowanych gospodarczo w parkach narodowych i rezerwach przyrody stosuje się ochronę krajobrazową. Z tego wynika, że na gruntach nieużytkowanych gospodarczo stosuje się ochronę ścisłą, częściową lub czynną.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Celem gospodarki leśnej jest pogodzenie funkcji lasów jako źródła surowca ważnego dla gospodarki z ich rolą w zachowaniu różnorodności biologicznej. Nie jest to łatwe, bowiem prowadzi to do ciągłych konfliktów pomiędzy przemysłem drzewnym, a organizacjami ekologicznymi, dążących do ciągłego wzrostu liczby i powierzchni obszarów podlegających ochronie prawnej.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Nowoczesna gospodarka prowadzona jest w poszczególnych nadleśnictwach według planu urządzenia lasu, podstawowego dokumentu sporządzanego na okres 10 lat przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, a w ostatnich latach także przez prywatne podmioty gospodarcze. Ustawa o lasach stanowi, że każdy plan urządzenia lasu musi uwzględnić kilka najważniejszych celów m.in. zachowanie lasów, ochronę lasów, ochronę gleb, produkcję na zasadzie racjonalnej gospodarki i inne.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	W nowej polityce i gospodarce leśnej znaczenie lasów gospodarczych jako zbiorowego producenta drewna spadło na ostatnie miejsce, natomiast na pierwszy plan wysunęła się środowiskotwórcza rola lasów, istotna zwłaszcza dla ochrony powietrza, wód i gleb oraz zachowania różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, a także ich funkcja społeczna i naukowa. W zarządzie PGL LP znajdują się rezerwaty przyrody i inne formy ochrony przyrody ustanowione na terenie lasów gospodarczych (z wyjątkiem parków narodowych). Zgodnie z przepisem art. 7 ustawy o lasach, gospodarka leśna na obszarach objętych ochroną prawną uwzględnia zasady określone w przepisach o ochronie przyrody oraz zalecenia planów ochrony.
Kapuściński R. 2006	Ochrona przyrody w lasach – poradnik dla pracowników LP. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne	Obowiązujące obecnie w leśnictwie zasady gospodarki leśnej, oparte na ekologicznych podstawach, przywiązują dużą wagę do zachowania i odtwarzania użytków ekologicznych, które mają istotne znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej. Zostały określone w zarządzeniu nr 11A Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Niezbędne staje się wykonywanie zabiegów ochronnych w najcenniejszych fragmentach znajdujących się na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe m.in. użytków ekologicznych (ponad 50 proc. powierzchni wszystkich użytków ekologicznych w Polsce znajduje się na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe).
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria	Przyjęcie w ustawie o lasach koncepcji tzw. trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, podkreślającej znaczenie pozaprodukcyjnych funkcji lasu, stało się podstawą do coraz szerszego uwzględniania celów

	Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz	przyrodniczych w prowadzonej gospodarce, możliwość wypełniania przez nie funkcji ekologicznych, w tym ochrony różnorodności biologicznej. Jednym z przejawów tego podejścia było powstanie tzw. leśnych kompleksów promocyjnych.
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz	Ustawa o lasach oraz przyjęta w połowie lat 90. Polityka Leśna Państwa, kładą nacisk na aspekt ekologiczny, ochronny i społeczny. Funkcjonowanie zrównoważonej gospodarki leśnej w znaczącym stopniu uzależnione jest od funkcji produkcyjnej umożliwiającej finansowanie wszelkich przedsięwzięć gospodarczych w lasach. Nie jest też wykluczone, że o przyszłości tej ochrony decydować będzie możliwość znalezienia dodatkowego źródła finansowania gospodarki leśnej.
Radecki W. 2004	Prawna ochrona drzew i krzewów. Przyroda Polska nr 10	Ustawa o ochronie przyrody wyłącza obowiązek uzyskania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów w lasach, gdzie obowiązują dalej idące ograniczenia wynikające z przepisów leśnych.
Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Do zadań Służby Leśnej zaliczono zwalczanie przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody (art. 45 ustawy o lasach).
Zyśk J. 2006	Ochrona przyrody w lasach. Środowisko nr 7	Współczesne leśnictwo zakłada, że przedmiotem gospodarki leśnej nie jest wyłącznie drzewostan. Ważny jest cały ekosystem leśny, który stanowi element krajobrazu i spełnia określoną funkcję przyrodniczą. Nadrzednym celem tak pojmowanej gospodarki jest zapewnienie trwałości lasów oraz ich wielofunkcyjnej roli. Wśród podstawowych funkcji lasu (ekologicznych, gospodarczych i społecznych) coraz większego znaczenia nabiera właśnie funkcja ekologiczna. Jej realizacja stwarza często pewne konflikty z funkcją gospodarczą, która jest ciągle głównym źródłem przychodów Lasów Państwowych, dzięki którym możliwe jest finansowanie zadań z zakresu ochrony przyrody.
Ochrona przyrody w lasach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe		
Winnicki T. 2005	Opinia Państwowej Rady Ochrony Środowiska o Projekcie Wstępnym Narodowego Planu Rozwoju. Aura nr 8	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe musi pozostać odpowiedzialne za stan i rozwój lasów – podstawowego elementu infrastruktury ekologicznej w kraju. Niezbędne jest utrzymywanie dominującej roli państwa w gospodarce leśnej, a także zwiększanie jego obowiązków w ochronie środowiska oraz budowie ładu przestrzennego w Narodowym Planie Rozwoju - rozdziale dotyczącym gospodarowania zasobami, w tym naturalnymi.
Radecki W. 2005	Groźba prywatyzacji lasów. Aura nr 2	Ustawa o lasach przewiduje udział budżetu państwa w finansowaniu ochronnych funkcji lasu, jednak w praktyce udział budżetu państwa jest coraz mniejszy. Ponadto w sytuacji konfliktu między interesami produkcyjnymi, a interesami ochronnymi, preferowane będą interesy produkcyjne w szczególności w przypadku własności prywatnej. Rekompensata z budżetu państwa może okazać się trudna do uzyskania.
Tomaszewski K. 2004	O systematycznej destrukcji prawa leśnego słów kilka. Przegląd leśniczy nr 3	Brak dotacji celowych na realizację zadań w zakresie ochrony przyrody, wynikających z ustawy o ochronie przyrody, spowoduje realizowanie nowych zadań na terenach zarządzanych przez PGL LP bez gwarancji środków finansowych z budżetu państwa.
Bobiec A. 2006	Lasy państwowe czy Lasów Państwowych? Obywatel nr 2(28)	Strukturę Lasów Państwowych powinny zastąpić dwie niezależne organizacje: Krajowa Służba Leśna (KSL) i Wojewódzkie Służby Leśne (WSL). Pierwsza z nich zarządzałaby lasami o znaczeniu ochronnym (I kat. lasów), natomiast druga gospodarowałaby wszystkimi pozostałymi lasami o charakterze gospodarczym (II kat. lasów). KSL zajmowałaby się głównie ochroną przyrody, dlatego ze względu na jej niedochodowy charakter dofinansowywana byłaby z budżetu państwa lub funduszy Unii Europejskiej. WSL natomiast gospodarując majątkiem publicznym część wypracowanego zysku powinna przekazywać

		na cele publiczne. KSL zajęłyby ok. 25 proc. powierzchni zagospodarowanej obecnie przez PGL LP. Pozostała część to WSL – lasy II kat., odznaczające się niższymi walorami przyrodniczymi, gdzie możliwa byłaby ewentualna prywatyzacja bądź reprivatyzacja.
Szysko J. 2006	Działalność gospodarcza jako podstawa ochrony bioróżnorodności w lasach. „Quo vadis, Forestry?” IBL, Sękocin Stary	Jeśli chodzi o lasy to nie bez znaczenia na stan środowiska miało samo leśnictwo. Z uwagi na wzrost zapotrzebowania na surowiec drzewny, wynikające z rozwoju gospodarczego spowodowało uszczuplenie się lasów naturalnych i zastępowanie ich monokulturami drzew gatunków szybko rosnących gatunków sosny i świerka. Należy jednak zaznaczyć, że leśnicy krytykowali przyjęty sposób zagospodarowania lasów od ponad 200 lat, dokładnie przewidując negatywne skutki.
Radecki W. 2005	Uprawnienia oskarżycielskie straży przyrodniczych. Przegląd Sądowy nr 9/95	Wykroczenia z zakresu ochrony przyrody w rozumieniu art. 102 ust. 3 (ustawa o ochronie przyrody), można uznawać nie tylko wykroczenia określone w art. 127 i 131 (ustawa o ochronie przyrody), lecz także wykroczenia leśne, łowieckie i rybackie.
Marszałek E. 2007	Kto naprawdę chroni przyrodę w Polsce? Las Polski nr 12	Wkład gospodarstwa leśnego w ochronę przyrody powinien skutkować nowymi rozwiązaniami prawnymi również w ustawie o ochronie przyrody. Należałoby dążyć do zapisu, że jedną z form ochrony przyrody w Polsce jest ochrona wielkoobszarowa, realizowana przez racjonalną gospodarkę leśną.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	Ustawa o lasach szeroko reguluje związek leśnictwa i ochrony przyrody. Definiuje trwale zrównoważoną gospodarkę leśną, która może być uznana za prawną formę ochrony zasobów przyrody. Zapis art. 7 ust. 2 mówi, że gospodarka leśna w lasach stanowiących rezerваты przyrody oraz wchodzących w skład parków narodowych uwzględnia zasady określone w przepisach o ochronie przyrody. Zapis ten jest istotnym ogniwem wiążącym oba akty prawne.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Propagowany przez Ministerstwo Środowiska pogląd, że w parkach krajobrazowych, na obszarach Natura 2000 i na obszarach chronionego krajobrazu gospodarka leśna nie musi ani nie powinna być modyfikowana ze względu na potrzeby ochrony przyrody uniemożliwia realizację istotnych celów ochrony. Jest to nadrzędne traktowanie gospodarki leśnej w stosunku do niektórych form ochrony przyrody.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Zauważono słabe postępy w inwentaryzacji krajowych zasobów siedlisk przyrodniczych i gatunków. Żle są zorganizowane, aktualnie prowadzona przez Lasy Państwowe inwentaryzacje siedlisk i gatunków na terenach leśnych. Wątpliwości budzi również metodyka przeprowadzania tych badań.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	W oparciu o interpretację Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Lasy Państwowe odmawiają zgody na tworzenie użytków ekologicznych na gruntach leśnych zalesionych, nawet w przypadku gruntów o małym znaczeniu gospodarczym (np. bory bagienne). Utrudnia to racjonalne projektowanie i powoływanie sieci użytków ekologicznych.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Praktyka polskiego leśnictwa zakłada utrzymywanie zasobów przyrodniczych na poziomie znacznie mniejszym, niż jest to potrzebne dla ochrony różnorodności biologicznej. Ponadto brakuje powierzchni referencyjnych w lasach. Poza nielicznymi rezerwatami ścisłymi, powierzchniami badawczymi oraz powierzchnią w nadleśnictwie Pisz, brakuje w lasach powierzchni wyłączonych, umożliwiających śledzenie naturalnych procesów i wzorowanie na nich gospodarki leśnej.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Środki przeznaczane obecnie w Polsce na zalesienia gruntów rolnych (PROW) mogłyby przysłużyć do odbudowy spójności obszarów leśnych oraz odtwarzaniu korytarzy ekologicznych. Obecnie brakuje spójnej, przestrzennej koncepcji programu zalesień, a także skutecznych mechanizmów zapobiegających

		zalesianiu cennych nieleśnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków związanych z terenami otwartymi.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Zbyt mały jest udział naturalnych odnowień i zalesień, pomimo wielu deklaracji o „ekologiczności” polskiego leśnictwa. Zalesianie gruntów nieleśnych następuje również prawie wyłącznie na drodze sztucznego sadzenia. W minimalnym stopniu jest wykorzystywana sukcesja naturalna.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Przepisy słabo blokują wprowadzania gatunków obcych do gospodarki leśnej. Obce gatunki zgodnie z definicją Konwencji o Różnorodności Biologicznej to wszystkie gatunki poza naturalną granicą zasięgu – a więc także gatunki górskie (np. modrzew) sadzone na niżu itp. Przepisy dotyczące nasiennictwa leśnego zapobiegają stosowaniu obcych ekotypów podstawowych gatunków lasotwórczych, ale zasady hodowli lasu nie zapobiegają wprowadzaniu gatunków obcych w lasach jako domieszki; w rezultacie stosowanie takich gatunków jest wciąż powszechne.
Dawidziuk J. 2006	Perspektywy obecnego modelu leśnictwa państwowego w Polsce - debata środowiskowa. Przegląd leśniczy nr 11	Do zagrożeń dalszego rozwoju Lasów Państwowych można zliczyć m.in. rosnące koszty ekologizacji leśnictwa (np. sieć Natura 2000), oraz konflikty społeczne dotyczące zwiększenia obszarów chronionych.
Tomaszewski K. 2005	O systematycznej destrukcji prawa leśnego słów kilka. Przegląd leśniczy nr 3	Zapis w ustawie o ochronie przyrody prowadzi do kolizji pomiędzy ustawą o lasach a ustawą o ochronie przyrody. Z treści wynika, że obecnie prowadzona gospodarka leśna nie jest prowadzona zgodnie z ochroną przyrody. Zdaniem autora jest to nieprawda, bowiem gdyby nie działalność leśna prowadzona na ziemiach polskich z zastosowaniem metod gospodarki leśnej od stuleci - dzisiejsza powierzchnia terenów, zasługujących na obszarową ochroną przyrody, byłaby prawdopodobnie znikoma.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	Propozycja wprowadzenia nowych kategorii obiektów chronionych, takich jak: „międzyregionalne korytarze ekologiczne”, których konieczność powołania wynika wprost z Dyrektywy Siedliskowej, oraz „lasy wzorcowe” powoływane w każdym nadleśnictwie, obejmujące najlepiej wykształcone pod względem składu gatunkowego fragmenty lasów gospodarczych na wszystkich typach siedliskowych lasu.
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz	Lasy odgrywają szczególną rolę w ochronie różnorodności biologicznej, zwłaszcza w Polsce, gdzie zajmują jedną trzecią powierzchni kraju i cechują się znacznym stopniem naturalności i zróżnicowania siedlisk. Znaczna część powierzchni objętej ochroną to właśnie lasy (ok. 60% powierzchni parków narodowych to grunty leśne, jednocześnie połowa rezerwatów przyrody to rezerваты leśne).
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz	Ważnymi dokumentami w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych są zarządzenia nr 11 i 11A Dyrektora Generalnego LP. Celem tych wytycznych jest skłonienie do odejścia od uproszczonej i schematycznej gospodarki na rzecz promowania w lasach różnorodności biologicznej. Przekładem zalecanych działań jest m.in. ograniczanie stosowania zrębów zupełnych, częstsze wprowadzanie rębni złożonych, pozostawianie na zrębach biogrup, nasienników, drzew dziuplastych, ograniczanie stosowania chemicznych środków ochrony upraw leśnych, wprowadzanie lub pozostawianie stref ekotonowych, ograniczanie zmian stosunków wodnych, zachowanie i odtwarzanie małej retencji wodnej w lasach.
Lipiński. A. 2004	Prawne podstawy ochrony środowiska. Kantor wydawniczy Zakamycze, Kraków	Szczególnymi formami gospodarki leśnej są lasy ochronne oraz leśne kompleksy promocyjne. Za ochronne mogą być uznane lasy, między innymi: ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej (art. 15). O uznaniu lasów Skarbu Państwa za ochronne rozstrzyga minister właściwy do spraw

		środowiska. W odniesieniu do pozostałych lasów, za zgodą właściciela, orzeka wojewoda.
Lipiński. A. 2004	Prawne podstawy ochrony środowiska. Kantor wydawniczy Zakamycze, Kraków	Leśne kompleksy promocyjne ustanawia się w celu promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrony przyrody w lasach. Tworzy je (w drodze zarządzenia) Dyrektor Generalny Lasów Państwowych. Prowadzona gospodarka leśna powinna być zgodna z jednolitym programem gospodarczo - ochronnym opracowanym przez właściwego dyrektora regionalnego Lasów Państwowych (art. 13b ustawy o lasach).
Lipiński. A. 2004	Prawne podstawy ochrony środowiska. Kantor wydawniczy Zakamycze, Kraków	Strażnikowi leśnemu, który wykonuje obowiązki służbowe na gruntach Skarbu Państwa, pozostających w zarządzie Lasów Państwowych, przysługują jednocześnie uprawnienia funkcjonariuszy m.in. Straży Ochrony Przyrody (w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody).
Lipiński. A. 2004	Prawne podstawy ochrony środowiska. Kantor wydawniczy Zakamycze, Kraków	Wymagania ochronne (na przykład w razie znacznego zniszczenia drzewostanów lub runa leśnego) mogą uzasadniać ustanowienie zakazu wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa. Orzeka o tym nadleśniczy. Może mieć to również zastosowanie do obszarów cennych przyrodniczo.
Zaleski J. 2005	Polskie lasy i leśnictwo w Europie: stan i perspektywy. Aura nr 2	Za lasy ochronne uznaje się w Europie około 12 proc. drzewostanów. Blisko 80 proc. tej powierzchni to lasy glebochronne i wodochronne. W Polsce 50 proc. lasów uznano za ochronne, przy czym większość rezerwatów przyrody i parków narodowych znajduje się na terenach leśnych.
Zaleski J. 2005	Polskie lasy i leśnictwo w Europie: stan i perspektywy. Aura nr 2	Dla promowania najnowszych rozwiązań hodowlanych, ochronnych, edukacyjnych, organizacyjnych, rozpoczęto tworzenie Leśnych Kompleksów Promocyjnych. Pierwszym była Puszcza Białowieska, obecnie funkcjonuje 17 LKP. Ich rolą jest promowanie idei zrównoważonego leśnictwa przez doskonalenie metod hodowli i ochrony ekosystemów leśnych, integracja trwałej gospodarki leśnej z wymogami aktywnej ochrony przyrody, edukacja leśna społeczeństwa, połączona z edukacją zawodową leśników, oraz testowanie przyjaznych środowisku technologii i inne.
Zaleski J. 2005	Polskie lasy i leśnictwo w Europie: stan i perspektywy. Aura nr 2	Wdrażanie idei zrównoważonego rozwoju znalazło swój wyraz w zapisach ustawy o lasach. Podkreśliła ona prymat pozaprodukcyjnych funkcji lasu, podporządkowując im lub raczej stawiając na dalszym planie funkcje produkcyjne. Ekologiczny charakter gospodarki leśnej znalazł swoje odzwierciedlenie w kilku ważnych dokumentach państwowych przyjętych w latach 1991-1997: Polska polityka kompleksowej ochrony zasobów leśnych, Polityka ekologiczna państwa i Polityka leśna państwa Bezpośrednim przełożeniem idei zawartych w tych dokumentach są instrukcje i zasady obowiązujące w praktyce leśnej.
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Warszawa lipiec 2007	Lasy są chronione także na podstawie przepisów o ochronie przyrody, pozwalających na wprowadzanie form ochrony adekwatnych do walorów chronionych siedlisk (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody), dla których sporządza się plany ochrony. Problem ochrony różnorodności biologicznej obszarów wiejskich w Polsce dotyczy głównie gruntów użytkowanych rolniczo, ze względu na intensyfikację produkcji rolnej. W lasach problem ten zauważany jest w mniejszym stopniu.
Kapuściński R. 2006	Potrzeby, możliwości i ograniczenia czynnej ochrony przyrody w LP. Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 1 (11)	Lasy Państwowe, mieszczące się w grupie „innych jednostek organizacyjnych”, mają obowiązek dbać o przyrodę. Szczegółowe zadania i obowiązki Lasów Państwowych w tym zakresie wynikają zarówno z zapisów ustawy o ochronie przyrody, jak i z ustawy o lasach oraz z aktów wykonawczych do tych ustaw. Zdaniem autora leśnicy, gospodarze lasu są najbliższym przedmiotem ochrony, na który mają z reguły największy wpływ, dlatego istnieje potrzeba stałego doskonalenia wiedzy, świadomości i zaangażowania leśników w tej dziedzinie, co w połączeniu z poprawą warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych decydować będzie o efektach ochrony przyrody.

Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Pod koniec lat 80. ubiegłego wieku, po dziesiątkach lat błędnej polityki w stosunku do lasów, zrodziła się koncepcja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, nastawionej na zerwanie z wcześniejszym modelem jednofunkcyjnego lasu surowcowego. Najpierw koncepcja ta zawarta została w dokumencie Polityka ekologiczna państwa, w którym zaakceptowano główne kierunki działań zmierzających m.in. do kształtowania wielofunkcyjnych zbiorowisk leśnych, zwiększenia biologicznej odporności lasów, a także zachowania zdolności samoregulacyjnych ekosystemów leśnych oraz różnorodności genetycznej dziko żyjących gatunków roślin i zwierząt.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	PGL LP zgodnie z ustawą o lasach (art. 50), prowadzi działalność na zasadzie samodzielności finansowej, dlatego dąży do osiągania zysków, także na ochronę przyrody. Zgodnie z art. 54 ustawy o lasach, leśnicy otrzymują także dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone przez administrację rządową, związane m.in. z opracowaniem i realizacją planów ochrony dla rezerwatów przyrody znajdujących się pod ich zarządem oraz na ochronę gatunkową roślin i zwierząt, ich zdaniem jednak środki te są niewystarczające i nie rekompensują straty potencjalnych dochodów. Kwestie finansowania ochrony przyrody są największym źródłem konfliktów między leśnikami, którym prawo pozwoliło na samofinansowanie własnej działalności, a instytucjami i osobami zajmującymi się ochroną przyrody. Według nich część niemałych dochodów państwowego przedsiębiorstwa, pochodzących głównie z wyřębu drzew będących faktycznie własnością społeczną, powinna być przeznaczona na ochronę różnorodności biologicznej na terenie lasów gospodarczych.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Brakuje dotychczas danych dotyczących wielkości stref ochronnych wyznaczonych dla ochrony roślin, zwierząt i grzybów zgodnie z rozporządzeniami ministra środowiska z 2004 roku. Nie wiadomo także, jaka ostatecznie powierzchnia lasów będzie objęta siecią obszarów Natura 2000. Poszczególne formy ochrony przyrody w różnym stopniu ograniczają swobodę działalności gospodarczej w lasach np. strefy ochronne wyznaczone wokół stanowisk gatunków chronionych ograniczają te prace dość znacznie, a w niektórych wypadkach mogą wręcz sparaliżować jakiegokolwiek zabiegi gospodarcze wykonywane w lasach, zwłaszcza pozyskiwanie drewna.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	W celu ochrony zasobów przyrodniczych oraz promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej ustawa przewiduje ustanawianie tzw. Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP). Są to obszary obejmujące najciekawsze, duże i zwarte obszary leśne, charakterystyczne dla poszczególnych regionów kraju. W LKP w pierwszej kolejności są wprowadzane i testowane nowe zasady gospodarki leśnej, ochrony przyrody na obszarach leśnych oraz nowe technologie przyjazne środowisku.
Stocki J. 2007	Sieć Ekologiczna Natura 2000 w lasach Polski i państwach Unii Europejskiej. Przemysł Drzewny nr 6	Dyrektywa Siedliskowa zaleca zachowywanie lasu z jego wszystkimi parametrami, w tym zrównoważonym pozyskaniem użytków głównych i ubocznych. Ochrona siedlisk leśnych mimo ich naturalnego charakteru nie będzie polegać na objęciu ochrony lasu ochroną rezerwatową i wyłączeniu ich z gospodarki leśnej. Celem ochrony jest prowadzenie gospodarki leśnej z uwzględnieniem ekologicznych wzorców zarządzania, zgodnych z ustawą o lasach oraz Zarządzeniem 11 A, które najwyższą rangę nadają środowiskotwórczym i pozaprodukcyjnym funkcjom lasu.
Zyśk J. 2006	Ochrona przyrody w lasach. Środowisko nr 7	Ochrona siedlisk leśnych nie może polegać tylko na objęciu lasu ochroną rezerwatową i wyłączeniu go z gospodarki leśnej. Należy poszukiwać ciągłych kompromisów aktywnych i racjonalnych metod ochrony walorów przyrodniczych. Łączenie funkcji gospodarczych i ochronnych lasu staje się już europejskim

		standardem. Podstawą racjonalnego gospodarowania bogactwami naturalnymi jest ich rzetelne rozpoznanie, ocena, a następnie monitoring.
Kapuściński R. 2006	Ochrona przyrody w lasach – poradnik dla pracowników LP. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa	Ponad 85 proc. ogółu rezerwatów w Polsce, położonych jest na terenach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe. Są to głównie rezerwaty leśne. Zadania ochronne w rezerwach położonych na gruntach Lasów Państwowych, wydanych przez wojewodę, wykonuje w formie zadań zleconych przez administrację rządową - miejscowy nadleśniczy. Na pokrycie kosztów wykonania tych zadań Lasy Państwowe powinny (zgodnie z ustawą o lasach) otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa. Budżet państwa nie zaspokaja jednak istniejących potrzeb. W praktyce pewne nieporozumienia wynikają także z określeniem obowiązków i kompetencji nadleśniczego w stosunku do rezerwatu i wykonywanych w nim zadań ochronnych oraz ich finansowania np. z chwilą utworzenia rezerwatu, teren ten pozostaje nadal w zarządzie miejscowego nadleśniczego.
Kapuściński R. 2006	Ochrona przyrody w lasach – poradnik dla pracowników LP. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa	Za rodzaj i zakres zabiegów w rezerwacie odpowiada wojewoda, natomiast za sposób ich wykonania (terminowość, staranność, zgodność z ustanowionym planem) nadleśniczy. Obowiązujące przepisy ustawa o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody nie regulują w sposób przejrzysty, zasad finansowania kosztów funkcjonowania rezerwatów przyrody. Obecnie środki budżetowe na ochronę przyrody w Lasach Państwowych są przydzielane w ramach puli środków na zadania zlecone zgodnie z art. 54 ustawy o lasach.
Kapuściński R. 2006	Ochrona przyrody w lasach – poradnik dla pracowników LP. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa	Na terenie zarządzanym przez PGL LP, znajdującym się w granicach parku krajobrazowego, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony parku krajobrazowego, uwzględnionym w planie urządzenia lasu. Istniejąca pewna zbieżność zadań parków krajobrazowych i Lasów Państwowych (zwłaszcza w przypadku utworzenia leśnego kompleksu promocyjnego), powinno stać się to okazją do współpracy i racjonalizacji kosztów prowadzonych działań. Ponad 51 proc. powierzchni parków krajobrazowych to tereny zarządzane przez PGL Lasy Państwowe.
Kapuściński R. 2006	Ochrona przyrody w lasach – poradnik dla pracowników LP. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa	Ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt stanowi największą trudność w ochronie przyrody w Lasach Państwowych. Głównym tego powodem jest brak aktualnych informacji o występowaniu poszczególnych gatunków. Ustawa o ochronie przyrody nakłada na ministra właściwego do spraw środowiska obowiązek opracowywania programów ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Do tej pory powstało niewiele tego rodzaju programów (opracowano m.in. program ochrony zębca).
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Rekomendacja w sprawie cięć sanitarnych, usuwania drzew martwych i zamierających, zwalczania „szkodliwych” owadów i grzybów w ekosystemach leśnych w przyrodniczych obszarach chronionych. Chrońmy Przyrodę Ojczystą nr 63(4)	Decyzje w sprawie podejmowania działań zwalczania „organizmów szkodliwych”, usuwania wykotów, złomów, drzew zamierających i martwych z lasów w rezerwach przyrody i parkach narodowych powinno być podejmowane indywidualnie, po wnikliwej analizie przypadku. W przypadku sąsiedowności lasów rezerwatowych z lasami wielofunkcyjnymi (z istotną funkcją gospodarczą) mogą występować problemy na styku lasów pełniących różne funkcje. Zwalczanie „organizmów szkodliwych” w lasach gospodarczych może negatywnie wpływać na różnorodność biologiczną w sąsiadujących lasach rezerwatowych i odwrotnie - rozprzestrzenianie niektórych owadów i grzybów w lasach rezerwatowych może być postrzegana jako źródło zagrożenia dla sąsiadujących lasów gospodarczych. Rozwiązywaniem takich problemów powinny być otuliny parków narodowych i rezerwatów przyrody.
Tworek S. 2007	O różnorodności biologicznej w kontekście działań na rzecz ochrony	Już W latach 90. w leśnictwie nastąpił zwrot w kierunku tzw. ekologicznej gospodarki leśnej. W ustawie o lasach z 1991 r. nadano pierwszorzędą rangę środowiskotwórczym i pozaprodukcyjnym funkcjom lasu.

	przyrody. Wszechświat nr 7/9	Zgodnie z Zarządzeniem nr 11 DGLP jednym z głównych celów gospodarowania w lasach jest utrzymywanie i przywracanie różnorodności biologicznej na terenach leśnych. Obecnie istnieje podstawa prawna do zachowania wszelkich enklaw „śródleśnych nieużytków”, zbiorników i cieków wodnych, mokradeł, torfowisk itp. bez tworzenia rezerwatów i innych form ochrony.
Tworek S. 2007	O różnorodności biologicznej w kontekście działań na rzecz ochrony przyrody. Wszechświat nr 7/9	Ekologiczny model gospodarki leśnej powinien być zgodny z uwzględnieniem międzynarodowych kryteriów i wskaźników zrównoważonego rozwoju lasów i leśnictwa, zmierzających m.in. do zachowania i przywracania biologicznej różnorodności lasów, ochrony zasobów glebowych i wodnych w lasach oraz utrzymania i wzmacniania długofalowych i wielostronnych korzyści społeczno-ekonomicznych płynących z lasów.
Zawadzka D. 2008	VIII Sympozjum Ochrony Ekosystemów Leśnych. Przegląd osiągnięć i problemów. 15-16 Listopada 2007, Rogów. Głos Lasu nr 1	Zdaniem profesora Rykowskiego brak jest wiedzy na temat wartości lasu i wartości przyrody „następuje szybki rozwój wiedzy w zakresie nauk szczegółowych, jednocześnie wzrasta dystans pomiędzy specjalistami i coraz silniej odczuwalny jest brak interdyscyplinarnych syntez”. Zdaniem profesora, pomimo ewolucji leśnictwa w kierunku naturalizacji (w płaszczyźnie przyrodniczej) oraz kapitału naturalnego (w sferze ekonomicznej), podstawowe dokumenty regulujące zasady gospodarki leśnej ciągle bazują na przestarzałych, surowcowych wskaźnikach. Alternatywna koncepcja gospodarki leśnej przyszłości powinna łączyć ochronę i użytkowanie.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Ustawodawca wskazał wprost, iż art. 117 ustawy o ochronie przyrody (gospodarowanie zasobami dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz zasobami genetycznymi roślin, zwierząt i grzybów użytkowymi przez człowieka ...) stosuje się także do lasów, a na tym tle może prowadzić to do konfliktów. Należy je rozwiązywać tak, aby nie osłabiać przyrodniczej i ochronnej roli lasów. Może to wymagać zwiększenia udziału drzew starych, już nieprzydatnych gospodarczo, ale ważnych biologicznie. Może to skłaniać niekiedy do pozostawienia w zdrowym lesie drzew przewróconych, które są siedliskiem wielu gatunków grzybów, bezkręgowców czy ptaków. Ważne jest, aby pamiętać, że także w lasach obowiązuje ustawa o ochronie przyrody i to nie tylko w parkach narodowych i rezerwach przyrody.
Plany ochrony przyrody w Lasach Państwowych		
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Uważa się, że niski jest poziom zlecanych opracowań przyrodniczych, dodatkowo niska jest także przeciętna jakość programów ochrony przyrody w nadleśnictwach, co wynika m.in. z niedostatecznej identyfikacji różnorodności biologicznej w lasach.
Błasiak J. 2007	Natura 2000 i nie tylko. Rozmowę przeprowadza W. Sobociński. Las Polski nr 17	Prowadzona inwentaryzacja przyrodnicza powinna przełożyć się na treść programów ochrony przyrody, będących częścią planów urządzania lasu. Dzisiejsza praktyka wskazuje na to, że w niektórych nadleśnictwach programy ochrony stoją na bardzo wysokim poziomie, ale w wielu ich treść jest niewystarczająca i ogranicza się jedynie do stwierdzenia istniejącego stanu wiedzy. Brak jest również konkretnych działań związanych z ochroną przyrody. Istnieje, więc potrzeba gromadzenia informacji o stanie przyrody w lasach, ponadto szkolenia, spotkania z pracownikami Lasów Państwowych.
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz,	Przykładem proekologicznych działań stosowanych w leśnictwie od 1998 r. stał się wymóg wprowadzania programu ochrony przyrody do planu urządzania lasu. Idea wielofunkcyjnej gospodarki leśnej przyczyniła się również do nowelizacji Zasad Hodowli i wprowadzenia szeregu zaleceń z zakresu ochrony różnorodności biologicznej.
Lipiński. A. 2004	Prawne podstawy ochrony	Podstawowym instrumentem gospodarki leśnej jest plan urządzania lasu. Powinien on zawierać m.in.

	środowiska. Kantor wydawniczy Zakamycze, Kraków	program ochrony przyrody. Zasadniczo sporządza się go dla lasów Skarbu Państwa. Dla pozostałych lasów przeważnie sporządza się plan uproszczony. Plan urządzenia lasu dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa oraz plany uproszczone dla lasów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa zatwierdza minister właściwy do spraw środowiska. W pozostałych sytuacjach plan uproszczony zatwierdza wojewoda.
Kapuściński R. 2006	Potrzeby, możliwości i ograniczenia czynnej ochrony przyrody w LP. Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 1 (11)	Większość form ochrony przyrody w naszym kraju znajduje się na gruntach skarbu państwa, będących w zarządzie PGL LP. Zadania dotyczące ochrony przyrody zawarte są w planach urządzenia lasu, w części nazwanej „Programem ochrony przyrody w nadleśnictwie”. Określenie zadań ochronnych oraz sposobu ich wykonania stanowi od lat jeden z najsłabszych punktów w wymienionych planach. Utrudnieniem jest brak aktualnych planów ochrony dla większości rezerwatów.
Kapuściński R. 2006	Potrzeby, możliwości i ograniczenia czynnej ochrony przyrody w LP. Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 1 (11)	Wiedza zgromadzona w „Programach ochrony przyrody w nadleśnictwie”, wchodzących w skład planów urządzenia lasu, jest zwykle niewystarczająca, zwłaszcza, jeśli chodzi o występowanie gatunków rzadkich i mniej znanych, które dopiero ostatnio zostały objęte ochroną prawną. W tym celu podjęto inicjatywę inwentaryzacji przyrody w lasach. W myśl art. 114.1. ustawy o ochronie przyrody „Wojewoda gromadzi dokumentację dotyczącą zasobów, tworów i składników przyrody, a w szczególności cennych ze względów naukowych tworów przyrody, stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych”, z drugiej zaś właściciel, na którego terenie występują chronione gatunki i siedliska, nie może działać na ich szkodę. Właściciel terenu odpowiada za szkody, jakie wyrządzi w stosunku do chronionych gatunków i siedlisk nawet, jeśli wcześniej nie posiadał wiedzy o ich występowaniu, dlatego niezbędna jest dokumentacja zgromadzona na podstawie badań (w praktyce wojewodowie nie posiadają środków na te zadania).
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań II. Głos lasu nr 4	Inwentaryzacja przyrodnicza realizowana przez Lasy Państwowe nie jest jednym źródłem i sposobem gromadzenia danych o przyrodzie. Bardzo ważnym źródłem są publikacje, opracowania naukowe i obserwacje. Dlatego baza danych dotycząca przyrody całego kraju powinna być zlokalizowana w jednej instytucji naukowej. Instytucja powinna udostępniać aktualne dane, brać udział w opracowywaniu planów ochrony przyrody oraz kompensacji przyrodniczych. Rolą tej instytucji byłoby także sprawdzanie wiarygodności informacji pochodzących z różnych źródeł.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań III. Głos lasu nr 6	Szczegóły dotyczące konsultowania i zgłaszania opinii w projekcie planu urządzenia lasu zostały przyjęte zarządzeniem nr 65 dyrektora generalnego LP – w sprawie konsultowania z samorządami terytorialnymi oraz lokalnymi i regionalnymi organizacjami społecznymi, przedsięwzięć z zakresu trwałej zrównoważonej gospodarki leśnej. Ponadto – konsultowania zadań wynikających z programu ochrony przyrody, projektowanych dla nadleśnictwa w planie urządzenia lasu, a także w instrukcji urządzenia lasu.
Zielony R., Stelmach R. 2006	Program ochrony przyrody w nadleśnictwie – 10 lat i co dalej? Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 4 (14)	Przez dziesięć lat (od 1996 r.) sporządzania programów ochrony przyrody zgromadzono wiele doświadczeń. Okazało się między innymi, że zakres prac przewidzianych podczas sporządzania planów należy dostosować do nowych uwarunkowań prawnych (np. prawo UE). Należy także postulować o zwiększenie roli tego programu w realizacji zadań z zakresu ochrony przyrody, wykonywanych przez nadleśnictwo. W zakresie ochrony gatunkowej, szczególnie roślin, postulowane jest by program był bardziej aktywny by wskazywał kilka lub kilkanaście gatunków na ochronie, których nadleśnictwo powinno się rzeczywiście skoncentrować. Należy zastanowić się także, czy nie ma potrzeby sporządzać

		takich programów dla lasów własności prywatnej, komunalnej i innych niepaństwowych?
Zielony R., Stelmach R. 2006	Program ochrony przyrody w nadleśnictwie – 10 lat i co dalej? Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 4 (14)	Z uwagi na duże znaczenie praktyczne, społeczne i naukowe programy ochrony przyrody w nadleśnictwie powinny być sporządzane przez osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych oraz dobrej znajomości problematyki ochrony przyrody i kształtowania środowiska przyrodniczego. Obecnie czasami programy sporządzane są przez osoby przypadkowe, co wyraźnie odbija się na jakości opracowania. W okresie realizacji planu urządzenia lasu należy prowadzić tzw. permanentną aktualizację bogactwa, walorów oraz zagrożeń lasów i środowiska przyrodniczego na terenie nadleśnictwa. Aktualizację permanentną (weryfikację i uzupełnianie informacji w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu) bogactwa przyrodniczego wykonywać powinny wyspecjalizowane służby RDLP oraz pracownicy nadleśnictwa (z udziałem leśniczych i podleśniczych) oraz w miarę potrzeb inni specjaliści np. ornitolodzy.
Zielony R., Stelmach R. 2006	Program ochrony przyrody w nadleśnictwie – 10 lat i co dalej? Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 4 (14)	Autorzy proponują by plany ochrony rezerwatów wykonywane były w trakcie prac urządzenia lasu i być może plany takie powinny stać się częścią planu urządzenia lasu? Obecne listy gatunków zwierząt, roślin i grzybów uznanych za podlegające ochronie zdaniem autorów są zbyt rozbudowane w wyniku, czego w większości przypadków ochrona gatunkowa nie jest realizowana. Proponuje się również, by na terenie każdego nadleśnictwa (jeżeli to możliwe) wybrano 10-15 gatunków roślin, kilka gatunków zwierząt i kilka gatunków grzybów i dla nich opracowane realne programy ochrony. Na takich listach lokalnych mogą być także gatunki, które nie są na listach ministerialnych.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Systemowym mechanizmem wspierania działań leśników na rzecz ochrony i przywracania leśnej różnorodności biologicznej są „Programy ochrony przyrody”, sporządzane od jako obowiązkowe części planów urządzenia lasu. Mają one zawierać kompleksowy opis stanu przyrody, zadania z zakresu jej ochrony i metod ich realizacji. Wprowadzenie takiego programu do planu urządzenia lasu jest niezwykle istotnym elementem nowej polityki leśnej oraz ważnym narzędziem służącym ochronie biologicznej różnorodności lasów. W wielu przypadkach sprowadzają się one wyłącznie do formalnej inwentaryzacji form ochrony przyrody istniejących w lasach państwowych na mocy ustawy o ochronie przyrody, bez terenowej inwentaryzacji składników przyrody przeprowadzonej przez odpowiednich specjalistów.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Program ochrony przyrody, wykonywany co dziesięć lat, powinien być uzupełniany w miarę inwentaryzowania przyrody na bieżąco na terenie poszczególnych nadleśnictw. Cenne składniki przyrody zidentyfikowane podczas prac nad opracowaniem programu ochrony przyrody powinny być uwzględnione zarówno w systemie informatycznym Lasów Państwowych, jak i we wszelkich systemach informacji przestrzennej także w przyszłości, ponieważ w przeciwnym razie informacje o wartościach przyrodniczych lasów gospodarczych zostaną zignorowane i nie będą wykorzystywane w planach urządzenia lasu, a w konsekwencji ochrona przyrody w lasach gospodarczych będzie nieskuteczna.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Terenowa inwentaryzacja przyrodnicza powinna wyprzedzać zasadnicze prace inwentaryzacyjne drzewostanów i powinna być wykonywana równoległe z pracami glebowo - siedliskowymi. Poza tym ocena ekologicznego stanu lasu, jako element programu ochrony przyrody nie powinna się ograniczać do cech drzewostanów zawartych w bazie danych opisu taksacyjnego, ale winna uwzględniać cechy całego ekosystemu, które muszą być zidentyfikowane podczas kartowania terenowego, m.in. stopień naturalności lub degeneracji leśnych fitocenoz oraz stopień wzrostu udziału ekspansywnych gatunków runa, krzewów i drzew obcego pochodzenia w zbiorowiskach leśnych wskutek ich samoistnego wnikania lub celowego

		wprowadzania ze względów gospodarczych.
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013	Każde nadleśnictwo ma obowiązek sporządzenia 10-letnich planów urządzania lasu, zawierających programy ochrony przyrody dla nadleśnictwa. W lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa sporządza się uproszczone plany urządzania lasu, których wykonanie dla każdego kompleksu leśnego zleca właściwy miejscowo starosta, a w przypadku gdy kompleks leśny jest mniejszy niż 10 ha gospodarowanie w takim lesie odbywa na podstawie decyzji starosty.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Plan urządzania lasu jest instrumentem planistycznym oraz nie jest aktem normatywnym, gdyż obowiązuje jedynie w systemie administracji leśnej, aczkolwiek nie jest to dokument czysto wewnętrzny, skoro jest wiążący dla planowania przestrzennego, co wynika jasno z art. 20 ustawy o lasach.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Obligatoryjną częścią każdego planu urządzania lasu jest program ochrony (art. 6 ustawy o lasach) jako część planu urządzania lasu, zawierająca kompleksowy opis stanu przyrody, zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji, obejmują zasięg terytorialny nadleśnictwa. Jest to ważne między innymi dlatego, że w lasach znajduje przeważająca część obszarów i obiektów chronionych. Należy jednak podkreślić, że plan ochrony przyrody nie ogranicza się do form ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ustawy o ochronie przyrody, lecz powinien uwzględniać także założenia uregulowane w rozdziale 9 ustawy o ochronie przyrody „Gospodarowanie zasobami i składnikami przyrody”.
Problemowe zagadnienia dotyczące ustawy o ochronie przyrody		
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Zdaniem autora obowiązująca ustawa o ochronie przyrody, wprowadziła wiele niekorzystnych zmian między innymi nadmierną centralizację w zarządzaniu ochroną przyrody w szczególności dotyczy to parków narodowych. Wiele spraw będących dotychczas w kompetencji dyrektora parku przeniesiono do ministerstwa np. roczne plany ochrony parków zatwierdzane są obecnie zarządzeniem ministra. W ustawie o ochronie przyrody nie odniesiono się do spraw własnościowych, dotyczy to w szczególności gruntów prywatnych. Nie zaplanowano wykupów gruntów prywatnych oraz rekompensat dla właścicieli za utracone korzyści i ograniczone ich prawa w użytkowaniu.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	W ustawie o ochronie przyrody przeważa terminologia ekologiczna, brak jest natomiast odniesień do terminologii leśnej, dodatkowo brak zdefiniowania pojęć związanych z leśnictwem np. racjonalna gospodarka leśna. Brak w ustawie o ochronie przyrody odniesień do Lasów Państwowych sprawia, Lasy Państwowe nie realizują celów i zasad ochrony przyrody.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	W ustawie o ochronie przyrody, powinien zostać zmieniony zapis, że obszary Natura 2000 znajdują się na terenach zarządzanych przez PGL LP, a nie tak jak dotychczas na terenach zarządzanych przez PGL LP, znajdują się obszary Natura 2000, ponieważ Natura 2000 znajduje się na terenie lasów, a nie lasy na obszarach Natura 2000.
Marszałek E. 2007	Leśnictwo a ochrona przyrody – prawne aspekty. Las Polski nr 17	W ustawie o ochronie przyrody brak jest jakichkolwiek wzmianek na temat programów ochrony przyrody oraz waloryzacji przyrodniczych opracowywanych dla każdego nadleśnictwa w Polsce. Pomija się również zaplanowaną i realizowaną działalność ochroniarską na obszarach o największej różnorodności biologicznej, na której znajduje się najwięcej obiektów ochrony obszarowej, indywidualnej i gatunkowej.
Marszałek E. 2007	Kto naprawdę chroni przyrodę w Polsce? Las Polski nr 12	W ustawie o ochronie przyrody i innych rozwiązaniach prawnych należałoby wręcz dążyć do zapisu, że jedną z form ochrony przyrody w Polsce jest ochrona wielkoobszarowa, realizowana przez wielofunkcyjną

		gospodarke leśną.
Kozłowski S. 2005	Stanowisko Komitetu „Człowiek i Środowisko” przy prezydium PAN w sprawie odpowiedzialności za ochronę przyrody w Polsce. Dzikie Życie nr 5(131)	Rząd powinien zachować kompetencje związane z tworzeniem i funkcjonowaniem rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, ochroną gatunków roślin i zwierząt, ustanawianiem pomników przyrody i innych indywidualnych form ochrony zasobów przyrodniczych. Są to - wraz z parkami narodowymi i obszarami Natura 2000 - komplementarne wobec siebie składniki jednolitego, ogólnokrajowego systemu ochrony przyrody, za którego funkcjonowanie i rozwój odpowiedzialne jest państwo. W większości, jako lasy państwowe i wody, wchodzą one w skład strategicznych zasobów naturalnych kraju, które mają narodowy charakter i nie podlegają przekształceniom własnościowym (ustawa o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju).
Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Rezerваты przyrody w nowym porządku prawnym będą powstawały wyłącznie w drodze rozporządzenia wojewody, gdyż nie przewidziano dotychczas istniejącej możliwości tworzenia ich przez ministra środowiska. W nowej ustawie utrzymano wszystkie dotychczasowe formy ochrony przyrody, a ochroną gatunkową objęto również grzyby.
Gruca M. 2006	Struktura i stan zarządzania ochroną przyrody w Polsce. Ochrona przyrody po europejsku, opracowanie zbiorowe pod redakcją A. Jermaczka, Świebodzin	Mankamentem obecnej ustawy jest również fakt, iż „oparta jest na świadomości ekologiczno-leśnej z końca lat 80.”, co czyni ją przestarzałą. Błędy wynikają przede wszystkim z pośpiesznego dostosowania naszego prawa do dyrektyw unijnych, a także nacisków różnych gremiów niechętnie lub wręcz wrogo nastawionych do ochrony przyrody. Mimo, iż od momentu wejścia w życie nowej ustawy o ochronie przyrody dostrzegano potrzebę jej nowelizacji, to do tej pory nie wypracowano zasad reformy struktury ochrony przyrody. Pojawiające się koncepcje funkcjonowania systemu ochrony przyrody są dość chaotyczne i skupiają się przede wszystkim na reorganizacji parków narodowych, proponując zmianę konfiguracji niektórych jednostek organizacyjnych.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań III. Głos lasu nr 6	Obecnie brak jest pełnej transpozycji dyrektywy 2004/35/WE do polskiego prawa. Brak definicji „znaczącego negatywnego wpływu” na gatunki i siedliska przyrodnicze stwarza okazję do dowolnych interpretacji, a w konsekwencji do konfliktów. Istnieje potrzeba nowelizacji przepisów, w celu zapewnienia spójności i przejrzystości, zawartych w nich przepisów. Ponadto istnieje potrzeba pełnej transpozycji przepisów UE do prawa polskiego, a także wydania brakujących aktów wykonawczych do istniejących ustaw, jak również opracowania wytycznych do realizowania gospodarki leśnej na obszarach Natura 2000.
Szczepkowski A. 2005	Od znaczków po ustawę. Echa Leśne nr 10	Na mocy ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. ukazało się rozporządzenie ministra środowiska z 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną. W rozporządzeniu tym grzyby, po raz pierwszy, zgodnie z obowiązującą systematyką potraktowano jako samodzielną grupę organizmów.
Radecki W. 2005	Ochrona gatunkowa grzybów. Rozważania nad prawem ochrony przyrody (18). Przyroda Polska nr 9	Obowiązująca ustawa o ochronie przyrody wyodrębniła ochronę gatunkową grzybów, przyjmując dzisiejsze stanowisko przyrodników, którzy królestwo grzybów uznają za trzecie (obok roślin i zwierząt) królestwo żywego świata przyrody. Konstrukcja normatywna ochrony gatunkowej grzybów polega na tym, że ustawodawca w art. 51 ust. 1 o ochronie przyrody wskazuje, jakie zakazy mogą być wprowadzone w stosunku do dziko występujących grzybów (i roślin, gdyż to jest przepis wspólny). Art. 50 zobowiązuje ministra właściwego do spraw środowiska, aby rozporządzeniem określił: 1. Gatunki dziko występujących grzybów; 2. Zakazy spośród wybranych z art. 51; 3. Sposoby ochrony gatunków.
Radecki W. 2005	Ochrona gatunkowa roślin.	Ochrona gatunkowa jest trzecim (obok obszarowej i obiektowej) kierunkiem ochrony przyrody. Cechą

	Rozważania nad prawem ochrony przyrody (16). Przyroda Polska nr 7	kolejnych ustaw jest stopniowe zwiększanie liczby gatunków objętych ochroną gatunki roślin, zwierząt i grzybów. Wyodrębnienie grzybów jest wyrazem zaakceptowania przez ustawodawcę współczesnych poglądów przyrodników, którzy nie zaliczają już grzybów do roślin (jak było poprzednio), lecz uznają królestwo grzybów za trzecie (obok roślin i zwierząt) królestwo żywego świata przyrody.
Radecki W. 2004	Czwarta polska ustawa o ochronie przyrody. Rozważania nad prawem ochrony przyrody (4). Przyroda Polska nr 7	Ustawa obowiązująca dodaje dziesiątą formę prawną w postaci obszarów Natura 2000, a znaną dotychczas dwuczłonową ochronę gatunkową (rośliny i zwierzęta) przekształca w trójczłonową (rośliny, zwierzęta i grzyby), uwzględniając poglądy przyrodników, którzy nie zaliczają już grzybów do roślin (tak jak to było w dotychczasowych przepisach), ale wyodrębniają „królestwo” grzybów jako trzecie obok roślin i zwierząt.
Radecki W. 2004	Miejsce prawa ochrony przyrody w polskim systemie prawnym. Rozważania nad prawem ochrony przyrody (7). Przyroda Polska nr 10	Zdaniem autora, błędne jest określenie spotykane niekiedy nawet w aktach prawnych „ochrona środowiska i przyrody”, ponieważ zgodne z obowiązującym stanem prawnym sensowne jest określenie „ochrona środowiska, w tym przyrody”. Prawo ochrony przyrody należy rozumieć jako wyspecjalizowaną część prawa ochrony środowiska stanowiącego wyodrębnioną gałąź prawa polskiego. Celowe jest utrzymanie pewnej odrębności prawa ochrony przyrody w tak rozumianej gałęzi, nie tylko ze względów tradycyjnych czy nawet sentymentalnych, ale z istotnych powodów merytorycznych.
Paczuski R. 2003	Opinia prawna do projektu ustawy o ochronie przyrody. Biuro studiów i ekspertyz. Bydgoszcz	Zdaniem autora koncepcja Wspólnoty „Natura 2000”, zmierzająca do tworzenia warunków dla zachowania różnorodności biologicznej poprzez ustanowienie monitorowania stanu ochrony siedlisk naturalnych i gatunków, to pewien system programowanych długofalowych działań, ukierunkowanych na osiągnięcie ściśle określonych celów ochronnych poprzez wykorzystanie wszystkich form ochrony przyrody, przewidzianych w uregulowaniach krajowych UE. Natomiast koncepcja przyjęta w projekcie ustawy oparta jest zupełnie na innych, błędnych założeniach metodologicznych. Nie ujmuje, bowiem problematyki ochronnej systemowo, lecz tworzy dodatkowo zupełnie nową formę ochrony przyrody obok dziewięciu innych form, mających m.in. także na celu także ochronę przyrody. Tego rodzaju koncepcji rozwiązań prawnych nie znajdujemy w żadnym ustawodawstwie państw członkowskich Unii Europejskiej.
Radecki W. 2006	Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody. Pod redakcją W. Radeckiego. Biuro Doradztwa Ekologicznego. Wrocław	Nastąpiła istotna zmiana w porównaniu z ustawą z 16 października 1991 r. o ochronie przyrody, gdzie znajdował się przepis, że Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa uznając obszar za rezerwat przyrody określał m.in. organ sprawujący bezpośredni nadzór nad rezerwatem, z czego należało wnosić, że wyznaczenie takiego „organu” było obowiązkiem ministra. Cechą charakterystyczną regulacji ustawy z 1991 r. było to, że podmiot mający sprawować nadzór nad rezerwatem został oznaczony mianem „organ”. W Ministerstwie Środowiska pojawiła się interpretacja, że są dwa organy (minister i wojewoda). Ustawodawca posłużył się terminem „organ” w znacznie szerszym, umożliwiając powierzenie bezpośredniego nadzoru np. nadleśniczemu.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	Brak w ustawie zapisu mówiącego o konieczności uzgadniania z dyrektorem parku narodowego projektów planów zagospodarowania przestrzennego na terenach otuliny parku. Dodatkowo brak kryteriów, warunków, oraz ograniczeń dotyczących otuliny.
Raźny J. 2007	Problemy finansowania działalności parków narodowych w Polsce. Aura nr 4	Obecnie istnieje zły system zarządzania parkami narodowymi i należy zmodyfikować system finansowania w kierunku umożliwiającym większy udział finansów publicznych zarówno rządowych, jak i samorządowych, wraz z korzystaniem ze środków unijnych, organizacji pozarządowych oraz osób prywatnych. Należy wprowadzić przepisy zezwalające na funkcjonowanie jedynie rentownych gospodarstw pomocniczych, co wydaje się oczywiste, ale stwarza problemy prawne i organizacyjne.

Problenowe zagadnienia dotyczące ochrony przyrody w Polsce		
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Sądzi się, że problematyka ochrony przyrody jest marginalizowana i zdominowana przez interesy innych działów ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej w Ministerstwie Środowiska. Dodatkowo przekształceniu uległ Departament Ochrony Przyrody w Departament Leśnictwa, Ochrony Przyrody i Krajobrazu.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Organy ochrony przyrody są prawnie organami administracji, a do ich obowiązków należy przede wszystkim wydawanie zgodnie z prawem decyzji i egzekwowanie przestrzegania zakazów. Poza parkami narodowymi brakuje natomiast struktur, które profesjonalnie zajmowałyby się wykonywaniem ochrony przyrody. W rolę tę wchodzi niekiedy leśnicy, dyrekcje parków krajobrazowych, albo osobiście wojewódzcy konserwatorzy przyrody.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Niektóre przepisy hamują niezbędne działania ochronne np. przepisy chroniące grunty leśne przed wylesianiem skrajnie utrudniają usunięcie przyrodniczo szkodliwych drzewostanów i upraw leśnych, błędnie wprowadzonych np. na torfowiskach lub murawach kserotermicznych. Zakaz wypasu w lasach i bezwzględny zakaz wypalania roślinności utrudnia stosowanie tych metod ochrony czynnej, niezbędnych dla zachowania niektórych typów siedlisk.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Sądzi się, że istnieje przesadna ingerencja w ekosystemy leśne parków narodowych i niektórych rezerwatów np. przebudowa drzewostanów, zabiegi ochronne. W niektórych leśnych rezerwach przyrody istnieje presja na wykonywanie w nich zabiegów przypominających typową gospodarkę leśną, która jest odległa od rzeczywistych potrzeb ochrony przyrody.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Zmniejszanie roli ochrony ścisłej, dotyczy przede wszystkim rezerwatów na obszarach leśnych, szczególnie predestynowanych do takiej ochrony. Ponadto uważa się, że rezerwaty w lasach są zubażane są w martwe drewno, mimo że jest ono ostoją rzadkich i zagrożonych gatunków.
Bobiec A. 2006	Lasy państwowe czy Lasów Państwowych? Obywatel nr 2	Ministerstwo Środowiska powinno zostać zastąpione państwową inspekcją ds. ochrony środowiska i podlegać bezpośrednio Premierowi. Leśnictwo powinno zostać przeniesione do innego resortu, najbardziej uzasadnione jest Ministerstwo ds. rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa.
Machalica Z., Sawicki J. 2003	Uwagi dotyczące docelowej organizacji ochrony przyrody w Polsce. Dzikie Życie nr 5	Każdy park narodowy celem właściwego funkcjonowania powinien stanowić integralną i całościową jednostkę terytorialną. Należy, zatem wyraźnie zapisać w ustawie, że tereny wchodzące w skład parku narodowego zostaną wykupione przez Państwo i stanowić będą własność Państwa. W przypadku bieżących trudności finansowych Państwa, trzeba w ustawie wyraźnie określić granicę czasową dokonania wykupu. Zapewnić ustawowo pierwszeństwo pozyskiwania funduszy ekologicznych na inwestycje w otulinach terenów chronionych.
Gruca M. 2006	Struktura i stan zarządzania ochroną przyrody w Polsce. Ochrona przyrody po europejsku, opracowanie zbiorowe pod redakcją A. Jermaczka, Świebodzin	Parki narodowe i krajobrazowe są jedynymi formami ochrony przyrody z przewidzianą w ustawie obsadą etatową i budżetem. Nadzór nad rezerwatami i pomnikami przyrody, mimo, że leży w kompetencji wojewody, zwykle zleca bezpośredni nadzór nad rezerwatami właściwemu terenowo nadleśniczemu Lasów Państwowych. Sytuacja organizacyjno - prawna wykonywania ochrony przyrody jest dość skomplikowana ze względu na rozbieżność kompetencji, dowolność ustanawiania osób odpowiedzialnych za wykonywanie zadań z zakresu ochrony przyrody oraz różnorodność form zarządzania poszczególnymi obiektami.
Witkowski Z. 2005	Natura 2000 w Polsce gdzie jesteśmy	Zdaniem autora Polska posiada dosyć gęstą sieć obszarów chronionych, obejmującą parki narodowe, parki

	i dokąd zmierzamy. Aura nr 1	krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne. Wszystkie obejmują znacznie ponad 30 proc. powierzchni Polski, a ich łączna ilość (bez pomników przyrody) przekracza 1500 obiektów.
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa lipiec 2007	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013	W Polsce większość, najcenniejszych przyrodniczo obszarów i obiektów objęto ochroną prawną. W sumie 32,5 proc. powierzchni kraju została objęta ochroną przyrody (GUS, 2006). Niektóre obszary, ze względu na swoją wysoką rangę przyrodniczą, uzyskały status o znaczeniu międzynarodowym.
Kapuściński R. 2006	Potrzeby, możliwości i ograniczenia czynnej ochrony przyrody w LP. Studia i materiały centrum edukacji przyrodniczo-leśnej Rogów zeszyt 1 (11)	Poważną przeszkodą w podejmowaniu działań na rzecz czynnej ochrony przyrody stanowią ograniczone środki finansowe. W art. 4.2. ustawy o ochronie przyrody zapisano: „Organy administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody”. Podobnie w art. 54 ustawy o lasach „Lasy Państwowe otrzymują dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone przez administrację rządową, a w szczególności na: opracowywanie planów ochrony dla rezerwatów przyrody znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych, ich realizację oraz ochronę gatunkową roślin i zwierząt”. Mimo powyższych zapisów w praktyce istnieją problemy z zabezpieczeniem odpowiedniej ilości środków finansowych na ochronę przyrody.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań. Głos lasu nr 3	Do czasu ustanowienia planu ochrony dla parku narodowego oraz rezerwatu przyrody, ustawa przewiduje procedurę polegającą na określaniu zadań ochronnych, które dla parku narodowego zatwierdza minister, a dla rezerwatu wojewoda. Tryb ten budzi jednak wiele zastrzeżeń, ponieważ nie przewiduje obowiązku zasięgania opinii. Zastrzeżenia te dotyczą również planów ochrony. Ustawa o ochronie przyrody wprowadziła obowiązek opiniowania projektów tych planów, ale tylko przez właściwe miejscowo rady gmin i do tego w ograniczonym zakresie np. ustaleń w sprawie infrastruktury technicznej. Organizacje pozarządowe, mające najwięcej uwag i zastrzeżeń są pozbawione możliwości wyrażania swoich uwag i opinii, dlatego mają wiele uwag do już zatwierdzonych planów czy zadań ochronnych.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań. Głos lasu nr 3	Podstawowym mankamentem większości planów jest brak ściśle określonego przedmiotu i celu ochrony. Do głównych przyczyn niezatwierdzenia planów czy opóźnienia prac związanych z ich opracowaniem, można zaliczyć wątpliwości oraz różnice zmian w kwestiach zasadniczych, brak jasnych koncepcji odnośnie do celów i metod ochrony, a także opór przed podjęciem trudnych decyzji.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	Propozycja wyróżnienia dwóch kategorii ochrony przyrody. Pierwsza z nich to forma ochrony przyrody – określająca status ochronny, jednostkę administrującą, zakres ograniczeń w użytkowaniu oraz sposoby wykonywania ochrony. Druga kategoria to ranga obiektu – określająca organ uprawniony do powoływania, sposób prowadzenia administracji i sprawozdawczości oraz źródła finansowania obszaru chronionego. Można, zatem wyróżnić cztery typy obiektów: o randze międzynarodowej, ogólnokrajowej, regionalnej i lokalnej. Przy takim podejściu należy traktować obszarów Natura 2000 jako obszary o randze międzynarodowej. Uporządkowanie obszarów chronionych według rangi powinno mieć wpływ również na racjonalizację gospodarki finansowej. Obszary o znaczeniu międzynarodowym i ogólnokrajowym powinny być w pełni finansowane z budżetu państwa, obiekty o znaczeniu regionalnym z budżetów wojewódzkich, natomiast za obiekty o znaczeniu lokalnym w pełni powinny odpowiadać władze powiatowe i gminne.
Radecki W. 2007	Ochrona prawna różnorodności biologicznej. Biuletyn Parków	Zdaniem autora prawo ochrony przyrody i troska o różnorodność biologiczną nie jest samodzielną gałęzią prawa. Jest częścią prawa środowiska Jest to ta część systemu prawa środowiska, która przedstawia normy i

	Krajobrazowych Wielkopolski nr 13(15)	instytucje mające za przedmiot regulacji stosunki w dziedzinie środowiska, w tym przyrody, krajobrazu i organizmów, w celu przyczynienia się środkami prawnymi do ochrony przyrody i troski o różnorodność biologiczną. Chodzi o ochronę komponentów środowiska i ekosystemów w ramach części szczególnej prawa środowiska. Różnorodność biologiczna daje temu wszystkiemu całkiem nowy wymiar, rozszerza przedmiot poznania o coś, czego nie było w tradycyjnej ochronie np. ochronie gatunkowej.
Radecki W. 2007	Ochrona prawna różnorodności biologicznej. Biuletyn Parków Krajobrazowych Wielkopolski nr 13(15)	Ochrona przyrody i krajobrazu nie jest tylko sprawą poszczególnych państw, ponieważ dziś nie można jej realizować bez skutecznej współpracy międzynarodowej. Istnienie chronionych rezerwatów na terytorium dwóch lub więcej państw, ochrona korytarzy biologicznych w postaci np. rzek granicznych, jezior czy mórz, regulacja międzynarodowego handlu zagrożonymi gatunkami, ochrona gatunków migrujących. To wszystko wymaga intensywnej współpracy międzynarodowej, przede wszystkim w formie umów.
Radecki W. 2007	Ochrona prawna różnorodności biologicznej. Biuletyn Parków Krajobrazowych Wielkopolski nr 13(15)	Kombinacja podejść gatunkowego i obszarowego doprowadziła do trzeciego podejścia tzw. ekosystemowego (uwidocznił zwłaszcza w Konwencji o różnorodności biologicznej). W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku pojawiła się myśl, aby ochronę przyrody w miejsce populacji, gatunków i obszarów ukierunkować na ekosystemy. Strategia ta dąży do usunięcia sztucznych przeszkód między ekonomią, naukami społecznymi i ekologią oraz jest niezbędna dla osiągnięcia równowagi między ochroną różnorodności biologicznej, zrównoważonym użytkowaniem jej komponentów i podziałem korzyści z niej płynących.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Lasy w parku narodowym czy w rezerwacie przyrody zawsze podlegają ochronie nawet, jeżeli jest w nich prowadzona gospodarka leśna, gdyż wtedy podlegają ochronie krajobrazowej. Jeżeli natomiast las został objęty ochroną ścisłą lub częściową na podstawie ustawy o ochronie przyrody jako park narodowy (rozporządzenie RM) lub rezerwat przyrody (rozporządzenie wojewody), to wtedy bezwzględny priorytet mają regulacje zamieszczone w aktach kreujących oraz w planach ochrony, czyli odpowiednio parku narodowego lub rezerwatu przyrody. Nie oznacza to, aby w lasach na terenie parku narodowego należało wykluczyć np. stosowanie zabiegów zwalczających i ochronnych w razie wystąpienia organizmów szkodliwych w stopniu zagrażającym trwałości lasów.
Radecki W. 2006	Ustawa o lasach – komentarz. Centrum doradztwa i informacji Difin, Warszawa	Zauważyć należy, że ani w parku krajobrazowym, ani na obszarze chronionego krajobrazu, zakaz zbioru płodów runa leśnego nie może być wprowadzony, ponieważ art. 26a ust. 1 ustawy o ochronie przyrody nie daje ku temu podstaw.
Symonides E. 2007	Ochrona przyrody. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Między gospodarką łowiecką a ochroną przyrody od dawna istnieją konflikty dotyczące przede wszystkim listy gatunków zwierząt łownych oraz niektórych elementów gospodarki łowieckiej. Zastrzeżenia przyrodników budzi także sprawa dokarmiania zwierzyny poza okresami wyjątkowo surowej zimy, ustawiania ambon myśliwskich na skraju lasu i łąk, polowania na wyjątkowo okazałe osobniki zwierzyny płowej w celu pozyskania medalowego trofeum. Ponadto sokołnictwo, które wprawdzie ma w kraju długą tradycję i niewątpliwie pomogło przetrwać gatunkom ptaków łowczych, ale przez wielu przyrodników nie jest akceptowane.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody – przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań. Głos lasu nr 3	Od początku lat 90. bardzo wiele zrobiono w Polsce na rzecz ochrony przyrody, zwłaszcza w kierunku ochrony różnorodności biologicznej. Przykładem są: ustawa o ochronie przyrody oraz ustawa o lasach, których zapisy poprzedziły ustalenia tzw. Szczytu Ziemi w 1992 roku.
Kapuściński R. 2008	Problemy w ochronie przyrody –	Ochrona przyrody wymaga traktowania jej w sposób kompleksowy, zarówno w wymiarze gospodarczym,

	przyczyny konfliktów i propozycje rozwiązań. Głos lasu nr 3	ochronnym i społecznym. Dziś dominuje aspekt ochronny i gospodarczy. Środki finansowe przeznaczone na ochronę przyrody w niewielkim stopniu trafiają na bezpośrednie działania ochronne. Większość z nich stanowią koszty różnego rodzaju opracowań (programów, planów), w których brak jest praktycznych wskazań dotyczących ochrony.
Problemowe zagadnienia dotyczące władz samorządów lokalnych w ochronie przyrody		
Kurek. R. 2004	Nowa ustawa – nowe zagrożenia. Dzikie Życie nr 5	Przyjęta przez Sejm nowelizacja ustawy o ochronie przyrody wzmacnia rolę samorządów lokalnych kosztem, ochrony przyrody. Artykuły 12 i 15 ustawy wyrażają zgodę na: budowę inwestycji o charakterze turystyczno - sportowym w obrębie parków narodowych, zmianę granic parku lub jego likwidację w sytuacji, gdy nie utracił on swojej wartości przyrodniczej. Takie zapisy otwierają drogę do realizacji inwestycji, przyczyniających się do degradacji przyrody parkach narodowych.
Machalica Z., Sawicki J. 2003	Uwagi dotyczące docelowej organizacji ochrony przyrody w Polsce. Dzikie Życie nr 5	Należy ograniczać działalność władzom samorządowym w kwestiach dotyczących ochrony przyrody w drodze rozporządzenia poprzez wzmacnianie roli doradczej Rad Naukowych. Należy maksymalnie ograniczyć kompetencje samorządów lokalnych w sprawach ochrony przyrody. Natomiast w ramach utraconych korzyści materialnych wynikających z ochrony przyrody, wprowadzić system rekompensat ekologicznych.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	Autor zwraca uwagę na ograniczenia obowiązujące w ustawie o ochronie przyrody np. nadmierną władzę samorządów i konieczność uzgadniania utworzenia parków narodowych oraz zmianę ich granic z miejscowymi samorządami.
Solon J. 2005	O potrzebie głębokich zmian systemu ochrony przyrody w Polsce. Chrońmy przyrodę ojczystą nr 11/12	Propozycja wprowadzenia ustawowego nakazu ogólnopolskiej, okresowej, szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej, prowadzonej najlepiej na szczeblu gminy. Dane z takiej inwentaryzacji mogą być przydatne m.in. do przeprowadzenia rzeczywistej kompensacji zniszczeń wynikających z realizacji inwestycji.
Gwiazdowicz M. 2002	Ochrona przyrody w Polsce – wybrane problemy. Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz	Znowelizowana ustawa o ochronie przyrody przekazała samorządom silne narzędzie wpływające na kształt i funkcjonowanie krajowego systemu obszarów chronionych. Niezależnie od tego, czy przyznanie władzom lokalnym uprawnień do decydowania w kwestiach ochrony dóbr ogólnonarodowych była decyzją właściwą, faktem jest, iż bez współpracy z mieszkańcami i użytkownikami obszarów przyrodniczo cennych, ochrony tych obszarów nie da się realizować.
Jaroszyński T. 2004	Nowa ustawa o ochronie przyrody. Las Polski nr 13/14	Zgodnie z art. 23 ustawy o ochronie przyrody, obszar chronionego krajobrazu ma być wyznaczany w rozporządzeniu wojewody. Nowością jest wymóg, aby projekt rozporządzenia w sprawie wyznaczenia lub powiększenia obszaru chronionego krajobrazu wymagał uzgodnienia z miejscową radą gminy. Jeżeli wojewoda nie wyznaczył takiego obszaru, może tego dokonać rada gminy. Podobnie jak do tej pory parki narodowe będą tworzone, zmieniane i likwidowane rozporządzeniem Rady Ministrów. Doprecyzowano, że następuje to po uzgodnieniu z miejscowymi organami uchwałodawczymi, jednostek samorządu terytorialnego (art. 10 ustawy o ochronie przyrody).
Gruca M. 2006	Struktura i stan zarządzania ochroną przyrody w Polsce. Ochrona przyrody po europejsku, opracowanie zbiorowe pod redakcją A. Jermaczka, Świebodzin	Na szczeblu gminnym o sprawach ochrony przyrody decydują samorzady terytorialne: rada miasta i rada gminy, a wykonują ją: prezydent miasta, burmistrz i wójt. W urzędach miasta i urzędzie gminy są to wydziały (referaty) ochrony środowiska, podobne organy są również na szczeblu powiatowym. W ich kompetencji leży ustanawianie lokalnych obiektów chronionych, takich jak pomniki przyrody, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe i użytki ekologiczne oraz gospodarowanie zielenią na terenie gminy, w tym wydawanie zgody na wyrąb drzew. Istotnym uprawnieniem samorządów terytorialnych jest sporządzanie

		planów zagospodarowania przestrzennego.
Lubczyński L. 2006	Uwagi do ustawy o ochronie przyrody. Aura nr 1	Wymagana jest zgoda samorządów gminnych na utworzenie, jak również zmianę granic parku narodowego i obszaru Natura 2000. Natomiast taka zgoda z kolei nie jest wymagana dla rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, wystarczające jest tylko uzyskanie opinii.
Państwowa Rada Ochrony Przyrody, 2007	Najważniejsze problemy ochrony przyrody w Polsce. Warszawa, 15 maja 2007 r.	Zgodnie z obecnymi przepisami, nie można utworzyć ani powiększyć parku narodowego, parku krajobrazowego ani obszaru chronionego krajobrazu bez zgody zainteresowanych samorządów. Może to lokalnie powodować paraliż ochrony przyrody oraz utrudniać wywiązywanie się ze zobowiązań międzynarodowych. Samorządy mają też prawo weta przy tworzeniu planów ochrony obszarów Natura 2000, a także duże możliwości blokowania ustanawiania planów ochrony innych form ochrony przyrody.